

Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan museot ja -kokoelmat 2016

Henna Sinisalo
Helsingin yliopistomuseo
9.10.2017

ISBN: 978-951-51-3710-4

Sisällysluettelo

Johdanto	6
Sote-kokoelmien erityispiirteitä	8
Arkaluonteiset henkilötiedot	8
Työturvallisuus	9
Suomalaiset sosiaali- ja terveydenhuoltoalan museot ja -kokoelmat 2016	10
Museotyyppi	14
Omistaja	18
Henkilökunta	20
Kokoelmien koot	22
Mitä museot tallentavat – ja mitä eivät?	24
Sote-museoiden tulevaisuudennäkymät	29
Lakkautettuja museoita	30
Uhkakuvia	32
Kohti valtakunnallista erikoismuseota?	35
Lopuksi	36
Liitteet	38
LIITE 1: Postituslistoille 22.6.2016 lähetetty kysely	38
LIITE 2: Kyselyyn vastanneet museot ja yhteystiedot	40
Espoon kaupunginmuseo	40
Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo	41

Fiskarsin museo.....	42
Harjamäen sairaalamuseo	43
Harjavallan sairaalan museo	44
Heinolan kaupunginmuseo	45
Helsingin Joutsen apteekin apteekkimuseo.....	46
Helsingin kaupunginmuseo	47
Helsingin yliopistomuseo	48
Hoitotyön koulutuksen museo.....	49
Itä-Hämeen museo.....	50
Jalasjärven museo	51
Kainuun museo	52
Keski-Suomen museo.....	53
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalamuseo	54
Kiteen Kotiseutumuseo.....	55
Kiteen terveyskeskuksen kokoelma	56
Konginkankaan kotiseutumuseo.....	57
Kouvolan kaupunginmuseo.....	58
Kuopion korttelimuseo (osa Kuopion kulttuurihistoriallista museota)	59
Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaalamuseo	60
Kymenlaakson museo	61
Lahden kaupunginsairaalan kokoelma	62
Lahden museot	63

Lapin maakuntamuseo.....	64
Lappeenrannan museot (Etelä-Karjalan museo)	65
Lottamuseo	66
Muonion kotiseutumuseo / Apteekkikokoelma	68
Nymanin koti- ja apteekkimuseo	69
Orionin kokoelma.....	70
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin osastokokoelmat	71
Pitkäniemen sairaalamuseo	72
Pohjanmaan museo	73
Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Hilma	74
Pohjois-Pohjanmaan museo / Museo- ja tiedekeskus Luuppi	75
Pohjois-Savon palomuseo	76
Porin Lasarettimuseo	77
Porvoo museo (Itä-Uudenmaan maakuntamuseo)	78
Puuhkalan kotiseutumuseo	79
Rauman merimuseo.....	80
Saamelaismuseo Siida.....	81
Sairalamuseo (Seinäjäki)	82
Seilin museokirkon kokoelma (a) & Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kokoelma (b).....	83
Serlachius-museot.....	85
Sisar Aino -museo ja Rinnekodin museo.....	86
Sotilaslääketieteen museo	87

Tampereen apteekkimuseo	88
Tampereen kaupunki / Museopalvelut / Historialliset museot	89
Tekniikan museo	90
Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum.....	91
Turun Lasarettimuseo	93
Turun museokeskus (Apteekkimuseo ja Qwenselin talo).....	95
Turun Terveystieteiden museo	96
Tähkä maaseutumuseo	97
Töysän museo, apteekkimuseo.....	98

Johdanto

Ammatillisten museoiden valtakunnallisessa tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkostossa TAKO:ssa on viime vuosina kiinnitetty huomiota siihen, että sosiaali- ja terveysalan sektori on ns. musta aukko eikä kuulu TAKO-verkoston museoiden tallennusvastuualueelle¹. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei suomalaisissa museoissa aihepiiriä tallennettaisi, päinvastoin.

Suomessa on lukuisia pieniä paikallisia sairaala- ja apteekkimuseoita ja toisaalta monissa ammatillisesti hoidetuissa museoissa on sosiaali- ja terveydenhuollon esine- ja valokuvakokoelmia. Ajantasaista kokonaiskuvaa sote-museoiden kentästä ei kuitenkaan ole.

Kattavin selvitys Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon museoista ja kokoelmista on Hindrik Strandbergin *Lääketieteen, hammaslääketieteen, eläinlääketieteen, terveydenhuollon ja farmasian historian museot ja kokoelmat Suomessa vuonna 1994*². Koosteessa on listattu 33 museota ja kokoelmaa yhteystietoineen, mutta niitä ei ole esitelty sen tarkemmin. Vuoden 1994 jälkeen tilanne sote-museokentällä on muuttunut merkittävästi, ja osa tuolloin toimineista museoista/kokoelmista on sittemmin lakannut olemasta olemassa tai yhdistynyt muiden museoiden kanssa. Myös uusia tai Strandbergin selvityksen ulkopuolelle jääneitä museoita ja kokoelmia on runsaasti.

Myöhemmät selvitykset kohdistuvat suppeampiin kohderyhmiin: apteekkimuseoihin ja mielisairaalamuseoihin. Apteekkari Bengt Mattila on kartoittanut Suomen apteekkimuseoita ja -kokoelmia 2000-luvun alussa ja löytänyt niitä 25³. Suomen mielisairaalamuseoita ja -kokoelmia on puolestaan kartoittanut Helsingin yliopistomuseo yhteistyössä tietokirjailija Sirkka Liisa Tuovisen ja valokuvaaja Jukka Aronssonin kanssa vuonna 2012. Vuonna 2013 valmistuneessa raportissa on esitelty viisitoista museota ja kokoelmaa⁴, ja aiheesta ollaan lähiaikoina julkaisemassa tietokirja⁵.

¹ Poikkeuksena ”apteekit ja apteekkitoiminta”, joka kuuluu Turun museokeskuksen TAKO-vastuualueisiin (<http://tako.nba.fi/tallennustyonjako/aihealueet>).

² Strandberg Hindrik 1994: *Lääketieteen, hammaslääketieteen, eläinlääketieteen, terveydenhuollon ja farmasian historian museot ja kokoelmat Suomessa vuonna 1994*. Hippokrates Suomen Lääketieteen Historian Seuran vuosikirja 1994, 106–112.

³ Mattila Bengt 2004: *Suomen apteekkimuseot. Apoteksmuseerna i Finland*. Suomen Lääketieteen Historian Seuran vuosikirja Hippokrates 2003, 179–271.

⁴ Suomen mielisairaalamuseot ja -kokoelmat 2012. Raportin toimittanut Henna Sinisalo, Helsingin yliopistomuseo 14.11.2013. <https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/mielisairaalamuseoraportti.pdf>

⁵ Tuovinen Sirkka Liisa & Aronsson Jukka: *Suomen mielisairaalamuseot ja kokoelmat*. Kirja julkaistaneen vuoden 2017 aikana.

Osa Suomen sote-museoista ja -kokoelmista on verkostoitunut väljästi keskenään. Kerran vuodessa järjestettävässä terveydenhuoltoalan museoiden valtakunnallisessa museopäivässä (tunnetaan myös nimellä sairaalamuseopäivä) on mahdollisuus tavata kollegoita ja kuulla ajankohtaisista asioista. Keskinäiseen yhteydenpitoon on vuonna 2010 perustettu oma postituslista, terv-museot@helsinki.fi, joka kuitenkin on melko vähällä käytöllä. Postituslistaa ylläpitää Helsingin yliopistomuseo. Suurta osaa Suomen sote-museoista ja -kokoelmista yhteistyöverkostot eivät tavoita.

Helsingin yliopistomuseo päätti vuonna 2016 toteuttaa alustavan kartoituksen Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan museokentän nykytilanteesta. Kartoituksen kohteena olivat lääketieteeseen, sairaanhoitoon, sairaaloihin, apteekkeihin, farmasiaan, hammaslääketieteeseen, eläinlääketieteeseen sekä sosiaalialaan liittyvät museot ja kokoelmat⁶.

Kartoitus toteutettiin lähettämällä kysely (ks. LIITE 1) 22.6.2016 ja 19.8.2016 museoposti-sähköpostilistalle sekä terveydenhuoltoalan museoiden terv-museot-sähköpostilistalle. Lisäksi kysely lähetettiin suoraan monille terveydenhuoltoalan museoissa työskenteleville henkilöille. Viestiä kyselystä välittivät eteenpäin myös useat maakuntamuseotutkijat.

Vastauksia kyselyyn saatiin koskien 55 eri museota tai kokoelmaa (ks. LIITE 2). Vastanneiden museoiden lisäksi kirjoittajan tiedossa⁷ on ainakin 25 muuta alan museota tai kokoelmaa, eli sote-museoita tai -kokoelmia on siis yhteensä Suomessa ainakin 80. Todellinen lukumäärä lienee vielä tätäkin suurempi. Tämän selvityksen puitteissa ei kuitenkaan ollut mahdollista lähteä selvittämään asiaa tarkemmin.

⁶ Tässä selvityksessä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan kenttä on määritelty mahdollisimman laajaksi, ja mukaan on otettu myös esimerkiksi apteekit, farmasia sekä eläinlääketiede.

⁷ Osa museoista on kirjoittajalle tuttuja entuudestaan, osin tiedot on kerätty aikaisemmista julkaisuista ja osin tekemällä hakukoneilla hakuja internetissä. Tietoja entuudestaan tuntemattomista sote-kokoelmista olisi ollut mahdollista lähteä etsimään myös Finna.fi:ssä tehtyjen hakujen avulla, mutta aikataulullisista syistä ei siihen ryhdytty. On mahdollista, että jotkin aikaisemmissa julkaisuissa mainituista museoista tai kokoelmista ovat lakanneet olemasta olemassa.

Sote-kokoelmien erityispiirteitä

Sosiaali- ja terveydenhuollon kokoelmiin liittyy erityispiirteitä, jotka asettavat erityisiä vaatimuksia niiden hoidolle ja käytölle. Kokoelma- ja asiakaspalvelutyössä on huomioitava muun muassa arkaluonteisten henkilötietojen aiheuttamat rajoitukset. Kokoelmatyön haasteisiin kuuluvat myös objektien mahdollisesti aiheuttamat työturvallisuusriskit: ennaltaehkäisevästä konservoinnista ja esineiden varovaisesta käsittelystä puhutaan museokentällä paljon – henkilökunnan turvallisuudesta huomattavasti vähemmän. Terveydenhuollon kokoelmien parissa työskenteleminen edellyttää henkilökunnalta paneutuneisuutta vaarallisten objektien tunnistamiseen ja vaaroilta suojautumiseen.

Arkaluonteiset henkilötiedot

”Henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimia” sekä ”henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia” pidetään henkilötietolaisissa arkaluonteisina henkilötietoina⁸. Potilasasiakirjojen lisäksi henkilötietoja ovat muun muassa valokuvat, joissa esiintyy tunnistettavissa olevia potilaita, sekä luettelointitiedot. Arkaluonteisten henkilötietojen käsittely on pääsääntöisesti kielletty.

Parhailleen on valmisteilla EU:n tietosuojalain asetusten kansallista soveltavista koskeva laki. Se tulee voimaan toukokuussa 2018 ja korvaa nykyisen henkilötietolain. Toistaiseksi ei ole vielä tiedossa, millaisia poikkeuskäytäntöjä kulttuuriperintöorganisaatioille tullaan sallimaan henkilötietoja sisältävien aineistojen säilyttämisessä ja välittämisessä. Uuden lainsäädännön myötä myös arkaluonteisia henkilötietoja koskeva lainsäädäntö tulee muuttumaan.

⁸ Henkilötietolaki 523/1999, 11§.

Työturvallisuus

Paradoksaalista kyllä, terveydenhuollon kokoelmien parissa työskentely voi olla terveydelle haitallista. Vanhat lääkkeet ja lääketieteelliset esineet saattavat sisältää erilaisia vaarallisia aineita, kuten esimerkiksi lyijyä, elohopeaa ja muita raskasmetalleja, formaliinia, asbestia, PCB-öljyä, arseenia, strykniniä ja digitalista, jolle museon henkilökunta voi työskennellessään altistua. Eetteri, nitroglyseriini ja pikriinihappo ovat räjähdysherkkiä aineita, ja radium on radioaktiivista. Toisaalta injektioneulat, kirurgiset veitset ja muut terävät esineet aiheuttavat pisto- ja viiltovaaran. Pois suljettua ei ole sekään, ettei vanhoissa instrumenteissa ja niiden säilytyskoteloidessa voisi olla jäämiä patogeeneistä.

Terveydenhuollon kokoelmien parissa työskentelevien kannattaa huolehtia työturvallisuudestaan työtehtävien huolellisella ennakkosuunnittelulla, oikeanlaisilla suojavarusteilla, tarkalla dokumentaatiolla ja asianmukaisilla säilytysratkaisuilla. Kaikkein vaarallisimmat objektit tai niiden osat voi olla syytä poistaa turvallisuussyistä kokoelmista kokonaan – näin on eräissä kyselyyn vastanneissa museoissa toimittukin.

Vinyyli- ja erityisesti nitrilihansikkaat suojaavat paremmin haitallisilta aineilta ja pistoilta kuin puuvillahansikkaat, ja kertakäyttöisten hansikkaiden lisäksi kokoelmatyössä kannattaa aina käyttää vähintään suojatakkaa. Joidenkin materiaalien kanssa työskennellessä tarvitaan hiukkas- ja/tai kaasusuodattimilla varustettuja hengityssuojaimia ja järeämpää kertakäyttöistä suojavaatetusta. Pienen budjetin museoissa työturvallisuus voi kärsiä siitä, ettei asianmukaisia suojavarusteita ole varaa hankkia, mutta vielä suurempi riski on se, jos potentiaalisia vaaroja ei edes tunnisteta.

Suomalaiset sosiaali- ja terveydenhuoltoalan museot ja -kokoelmat 2016

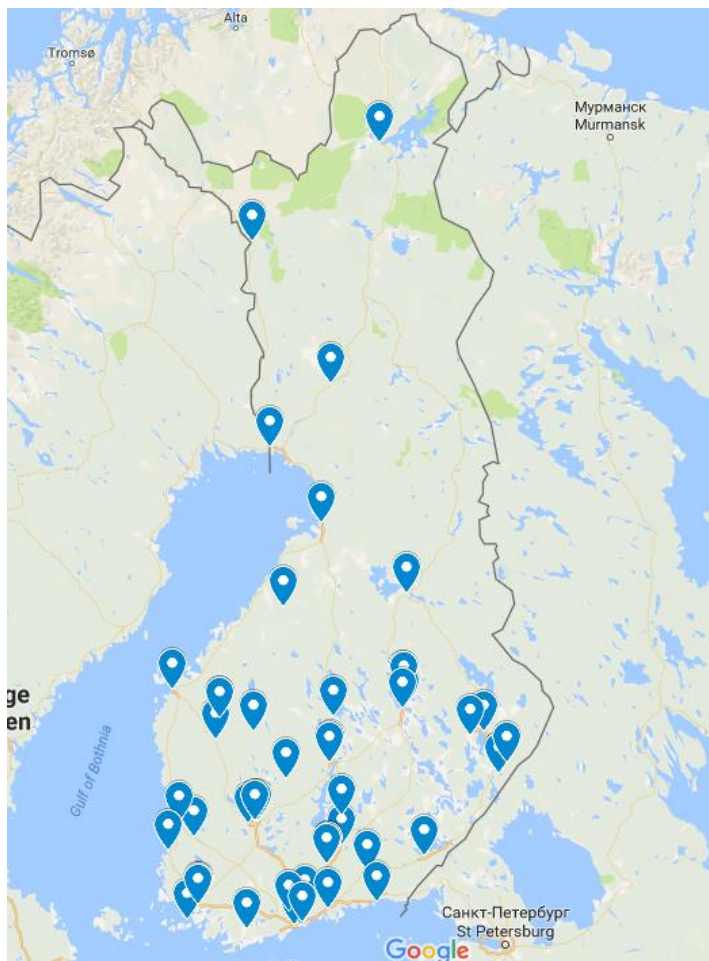
Raportin seuraavissa luvuissa analysoidaan suomalaisia sote-museoita kyselyyn saatujen vastausten perusteella. Eräissä tapauksissa on ollut mahdollista ottaa mukaan tarkasteluun myös ne museot, joista ei ole saatu vastauksia kyselyyn. Tällaisissa tapauksissa tiedot ovat pääosin peräisin Hindrik Strandbergin museolistauksesta, Bengt Mattilan apteekkimuseoselvityksestä, Yliopistomuseon mielisairaalamuseoselvityksestä sekä internetistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon museot ja kokoelmat kattavat varsin laajasti koko Suomen. Joillain paikkakunnilla niitä on runsaasti: Helsingissä yksitoista, Tampereen seudulla viisi, Turussa neljä ja Kuopion sekä Siilinjärven ympäristössä myös neljä. Pohjoisin museo on Saamelaismuseum Siida Inarissa ja eteläisin Länsi-Uudenmaan sairaalamuseo Tammisaarella. Läntisin museo on Ahvenanmaan apteekkimuseo Maarianhaminassa ja itäisin puolestaan Nymanin koti- ja apteekkimuseo Tohmajärvellä.

Kyselyyn vastanneet sote-museot ja -kokoelmat (55)	Muut tiedossa olevat sote-museot ja -kokoelmat (25)
Espoon kaupunginmuseum	Ahvenanmaan apteekkimuseo (osa Ahvenanmaan museota)
Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo	Alajärven apteekki
Fiskarsin museo	Apteekkariliiton kokoelma
Harjamäen sairaalamuseo	Apteekkimuseo Hoviapteekki
Harjavallan sairaalan museo	Helsingin Diakonissalaitoksen museo
Heinolan kaupunginmuseum	Ilmajoen museo
Helsingin Joutsen apteekin apteekkimuseo	Jyväskylän näkövammaisten koulun museo
Helsingin kaupunginmuseum	Kehitysvammatyön erikoismuseo
Helsingin yliopistomuseo	Kellokosken sairaalamuseo
Hoitotyön koulutuksen museo	Korppoon kotiseutumuseo
Itä-Hämeen museo	Kristiinankaupungin museotoimi / Carlsro

Jalasjärven museo	Kättilöopiston kokoelmat
Kainuun museo	Länsi-Uudenmaan sairaalamuseo
Keski-Suomen museo	Mjölbolstadin parantolamuseo
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalamuseo	Moision sairaalamuseo
Kiteen Kotiseutumuseo	Museovirasto
Kiteen terveyskeskuksen kokoelma	Nilsin museo
Konginkankaan kotiseutumuseo	Näkövammaismuseo
Kouvolan kaupunginmuseo	Närpes hembygd / Apteekkimuseo
Kuopion korttelimuseo (osa Kuopion kulttuurihistoriallista museota)	Psykiatrisen vankisairaala
Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaalamuseo	Raahen museo / Wanha apteekki
Kymenlaakson museo	Suomen kansallismuseo
Lahden kaupunginsairaalan kokoelma	Tammiharjun museo, Ekäsens museum
Lahden museot	Työväenmuseo Werstas / Kuurojen museo
Lapin maakuntamuseo	Töölön sairaalan museo
Lappeenrannan museot (Etelä-Karjalan museo)	
Lottamuseo	
Muonion kotiseutumuseo / Apteekikokoelma	
Nymanin koti- ja apteekkimuseo	
Orionin kokoelma	
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin osastokokoelmat	
Pitkänien sairaalan museo	
Pohjanmaan museo	
Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Hilma	
Pohjois-Pohjanmaan museo / Museo- ja tiedekeskus Luuppi	
Pohjois-Savon palomuseo	
Porin Lasarettimuseo	
Porvoon museo (Itä-Uudenmaan maakuntamuseo)	
Puuhkalan kotiseutumuseo	
Rauman merimuseo	
Saamelaismuseo Siida	
Sairalamuseo (Seinäjoki)	
Seilin museokirkon kokoelma (a) & Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kokoelma (b)	

Serlachius-museot	
Sisar Aino -museo ja Rinnekodin museo	
Sotilaslääketieteen museo	
Tampereen apteekkimuseo	
Tampereen kaupunki / Museopalvelut / Historialliset museot	
Tekniikan museo	
Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum	
Turun Lasarettimuseo	
Turun museokeskus (Apteekkimuseo ja Qwenselin talo)	
Turun Terveystieteiden museo	
Tähkä maaseutumuseo	
Töysän museo, apteekkimuseo	

Kyselyyn tuli 55 vastausta eri puolilta Suomea. Karttaa voi tarkastella lähemmin täällä: <https://tinyurl.com/sotemuseot>.

Kyselyyn vastanneet museot ja kokoelmat on merkitty sinisellä. Mustalla on merkitty ne museot ja kokoelmat, jotka eivät vastanneet kyselyyn, mutta joiden tiedetään olevan (tai olleen) olemassa. Karttaa voi tarkastella lähemmin täällä: <https://tinyurl.com/suomensotemuseot>.

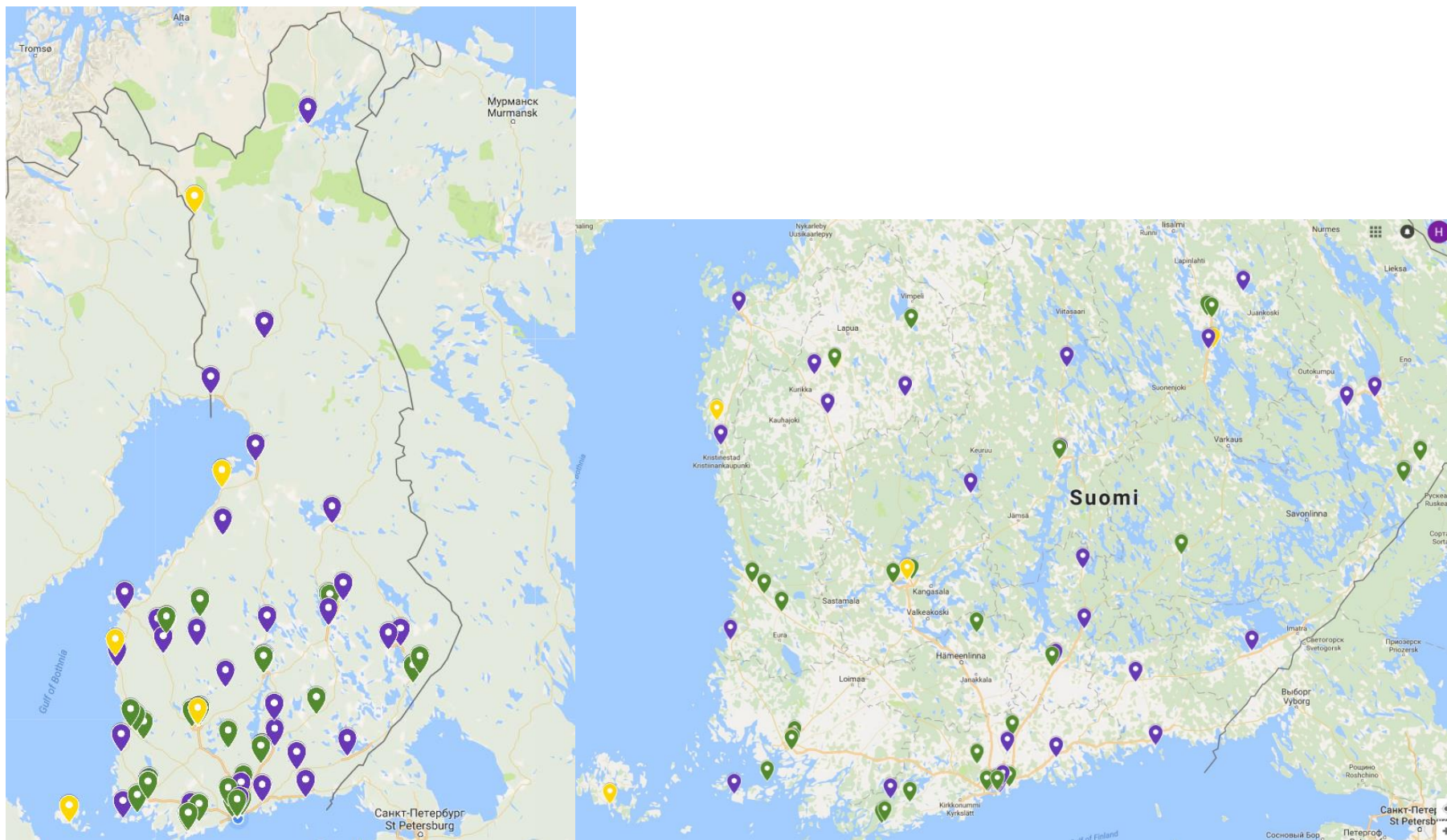
Museotyyppi

Vaikka rajanveto onkin joissain tapauksissa hankalaa, on kyselyyn vastanneet museot ja kokoelmat sekä muut tiedossa olevat sote-museot ja -kokoelmat mahdollista jakaa karkeasti kolmeen eri museotyyppiin.

Ensimmäinen ryhmä kattaa hieman alle 44 % kokonaisuudesta. Siihen kuuluu 35 museota ja kokoelmaa, jotka ovat keskittyneet pääosin tai ainoastaan terveydenhuollon tai apteekkiaineistojen tallentamiseen. Esimerkkejä näistä museoista ja kokoelmista ovat Turun Lasarettimuseo, Kellokosken sairaalamuseo ja Orionin kokoelma.

Toinen ryhmä kattaa hieman päälle 46 % prosenttia museoista ja kokoelmista. Siihen kuuluvat ne 37 museota, joilla on yksi tai useampi sote-kokoelma, mutta tallennuksen pääpainopiste on kuitenkin muissa aihepiireissä. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi Helsingin yliopistomuseo, Serlachius-museot ja Saamelaismuseo Siida.

Kolmas ryhmä on pienin, 10 % kokonaisuudesta. Siinä yhdistyvät edellisten ryhmien piirteet. Ryhmän kahdeksalla museolla tai museokeskuksella on monenlaisia kokoelmia, ja niiden lisäksi myös sote-museo – yleensä apteekkimuseo. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi Turun museokeskus ja sen Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Raahen museo ja sen Wanha apteekki sekä Työväenmuseo ja sen Kuurojen museo.

Sote-museoita ja -kokoelmia ja näiden yhdistelmiä. Vihreä: Vain sote-aineistoihin keskittyneet museot ja kokoelmat. Violetti: Sote-kokoelmia museoissa, joiden pääpainotus ei ole sotessa. Keltainen: Museoita, joilla on monenlaisia kokoelmia sekä sote-museo. Karttaa voi tarkastella lähemmin täällä:

<https://tinyurl.com/museotkokoelmat>.

1. Sote-aineistoihin keskittyneet museot ja kokoelmat	2. Sote-kokoelmia museoissa, joiden pääpainopiste on muualla	3. Museoita, joilla on monenlaisia kokoelmia sekä sote-museo
Alajärven apteekki	Espoon kaupunginmuseo	Ahvenanmaan apteekkimuseo
Apteekkariliiton kokoelma	Fiskarsin museo	Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo
Apteekkimuseo Hoviapteekki	Heinolan kaupunginmuseo	Kuopion korttelimuseo
Harjamäen sairaalamuseo	Helsingin kaupunginmuseo	Muonion kotiseutumuseo / Apteekkikokoelma
Harjavallan sairaalan museo	Helsingin yliopistomuseo	Närpes hembygd / Apteekkimuseo
Helsingin Diakonissalaitoksen museo	Ilmajoen museo	Raahen museo / Wanha apteekki
Helsingin Joutsen apteekin apteekkimuseo	Itä-Hämeen museo	Turun museokeskus (Apteekkimuseo ja Qwenselin talo)
Hoitotyön koulutuksen museo	Jalasjärven museo	Työväenmuseo Werstas / Kuurojen museo
Jyväskylän näkövammaisten koulun museo	Kainuun museo	
Kehitysvammatyön erikoismuseo	Keski-Suomen museo	
Kellokosken sairaalamuseo	Kiteen Kotiseutumuseo	
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalamuseo	Konginkankaan kotiseutumuseo	
Kiteen terveyskeskuksen kokoelma	Korppoon kotiseutumuseo	
Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaalamuseo	Kouvolan kaupunginmuseo	
Kättilöopiston kokoelmat	Kristiinankaupungin museotoimi / Carlsro	
Lahden kaupunginsairaalan kokoelma	Kymenlaakson museo	
Länsi-Uudenmaan sairaalamuseo	Lahden museot	
Mjölbollstadin parantolamuseo	Lapin maakuntamuseo	
Moision sairaalamuseo	Lappeenrannan museot (Etelä-Karjalan museo)	
Nymanin koti- ja apteekkimuseo	Lottamuseo	
Näkövammaismuseo	Museovirasto	
Orionin kokoelma	Nilsin museo	
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin osastokokoelmat	Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Hilma	

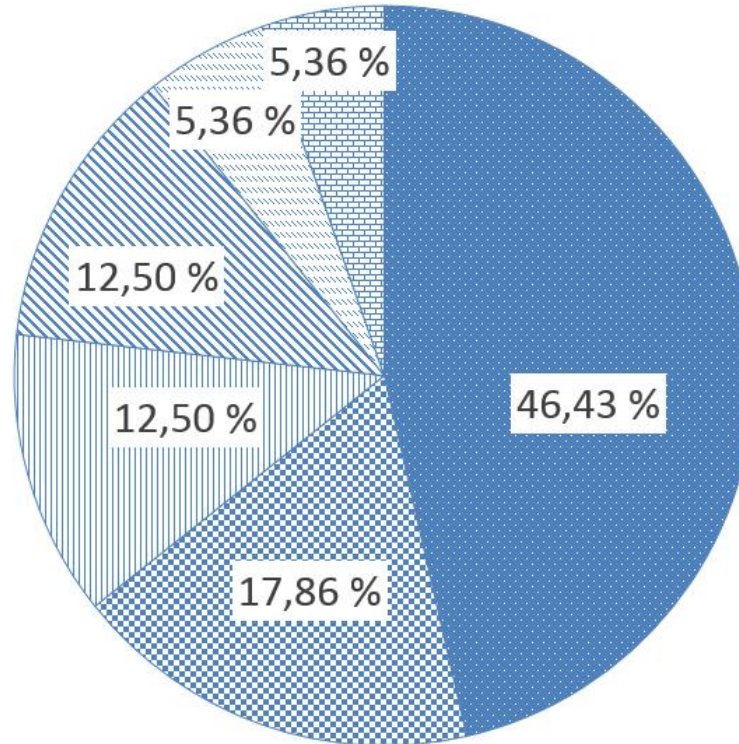
Pitkäniemen sairaalamuseo	Pohjois-Pohjanmaan museo / Museo- ja tiedekeskus Luuppi	
Porin Lasarettimuseo	Pohjois-Savon palomuseo	
Psykiatrinen vankisairaala	Porvoon museo (Itä-Uudenmaan maakuntamuseo)	
Sairaalamuseo (Seinäjoke)	Puuhkalan kotiseutumuseo	
Seilin museokirkon kokoelma & Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kokoelma	Rauman merimuseo	
Sisar Aino -museo ja Rinnekodin museo	Saamelaismuseo Siida	
Sotilaslääketieteen museo	Serlachius-museot	
Tammiharjun museo / Ekåsens museum	Suomen kansallismuseo	
Tampereen apteekkimuseo	Tampereen kaupunki / Museopalvelut / Historialliset museot	
Turun Lasarettimuseo	Tekniikan museo	
Turun Terveydenhuoltomuseo	Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum	
Töölön sairaalan museo	Tähkä maaseutumuseo	
	Töysän museo, apteekkimuseo	
	Pohjanmaan museo	

Omistaja

Lähes puolet (46,4 %) museoiden kokoelmista⁹ omistaa kaupunki tai kunta. Yhdistysten omistamia museoita on 17,9 %. Sairaanhoidopiirien ja sairaanhoidopiirien kuntayhtymien omistuksessa on 12,5 % vastanneista museoista ja/tai kokoelmista. Myös säätiöiden museoita on 12,5 %. Yliopistojen ja korkeakoulujen museoita on 5,4 %. Loput 5,4 % ovat muiden, sekalaisten tahojen omistuksessa.

⁹ Muutamissa vastauksissa mainittiin museon kokoelmille ja museorakennukselle eri omistajat. Tässä on käsitelty vain kokoelmien omistajaa.

Omistaja

■ Kaupunki tai kunta

▣ Yhdistys

▨ Sairaanhoitopiiri

▧ Säätiö

▩ Yliopisto tai korkeakoulu

▤ Muu

Henkilökunta

Sote-museoissa ja -kokoelmien parissa työskentelee palkattuna, vapaaehtoisena tai oman toimen ohella monenlaisista taustoista tulevia henkilöitä. Tyypillisintä on, että koulutustausta on joko museoalalla tai terveydenhuoltoalalla – useimmissa tapauksissa vapaaehtoistyöntekijöiden taustoja ei kyselyvastauksissa kuitenkaan mainita. Terveydenhuoltoalalla työskentelevillä on paljon sellaista alan kokoelmiin liittyvää sisällöllistä tietoa, joka puuttuu monista ammatillisesti hoidetuista museoista kokonaan tai lähes kokonaan. Museoammatillisilla on toisaalta paremmat tiedot ennaltaehkäisevästä konservoinnista ja kokoelmien säilyttämisestä jälkipolville.

Vähintään yksi museoammatillisesti koulutettu henkilö työskentelee vähintään osa-aikaisesti 35:ssä (43,8 %) kaikista 80 museosta, mutta vain harvassa näistä museoista on voitu nimittää joku työntekijä erityisesti vastaamaan sote-kokoelmasta. Niissä museoissa, joissa ei työskentele museoammatillisia, on käytössä monenlaisia ratkaisuja museotoiminnan pyörittämiseen: museo voi esimerkiksi pyöriä yhden tai parin ihmisen oman toimen ohessa tehdyn työn varassa, sitä saattaa hoitaa kokonainen yhdistys tai muu vapaaehtoisten ryhmittymä tai kulttuurikoordinaattori voi huolehtia siitä muiden töidensä ohessa. Muutamassa kyselyyn vastanneessa museossa vallitsee ihanteellinen tilanne, jossa terveydenhuollon ammattilaiset ja museoammatilliset yhdistävät osaamisensa ja työskentelevät yhdessä museonsa eteen.

Eräisiin museoihin on voitu ajoittain palkata lyhyeksi ajaksi museoammatillista työvoimaa, mutta muuten työt hoidetaan vapaaehtoisten voimin tai oman toimen ohella. Kahdessa museossa (2,5 %) ei ole lainkaan henkilökuntaa, ja neljänentoista (17,5 %) museon henkilökuntatilanne ei ole tiedossa tai sitä ei ole vastausten valossa mahdollista arvioida.

Yhden tai kahden ihmisen varassa olevat museot ovat luonnollisesti suuremmissa vaarassa eläköitymisen, sairastumisen, uupumisen, työpaikan vaihdon tai muuton vuoksi kuin ne, joissa on enemmän henkilöitä työskentelemässä museon hyväksi.

Sote-museoiden henkilökunta. Sininen: Museoalan koulutuksen saanutta henkilökuntaa. Vihreä: Muiden alojen koulutuksen saanutta henkilökuntaa, esim. terveydenhuollon ammattilaisia. Harmaa: Ei lainkaan henkilökuntaa tai vapaaehtoistyöntekijöitä. Musta: Ei tiedossa. Karttaa voi tarkastella lähemmin täällä: <https://tinyurl.com/ammattilaiset>.

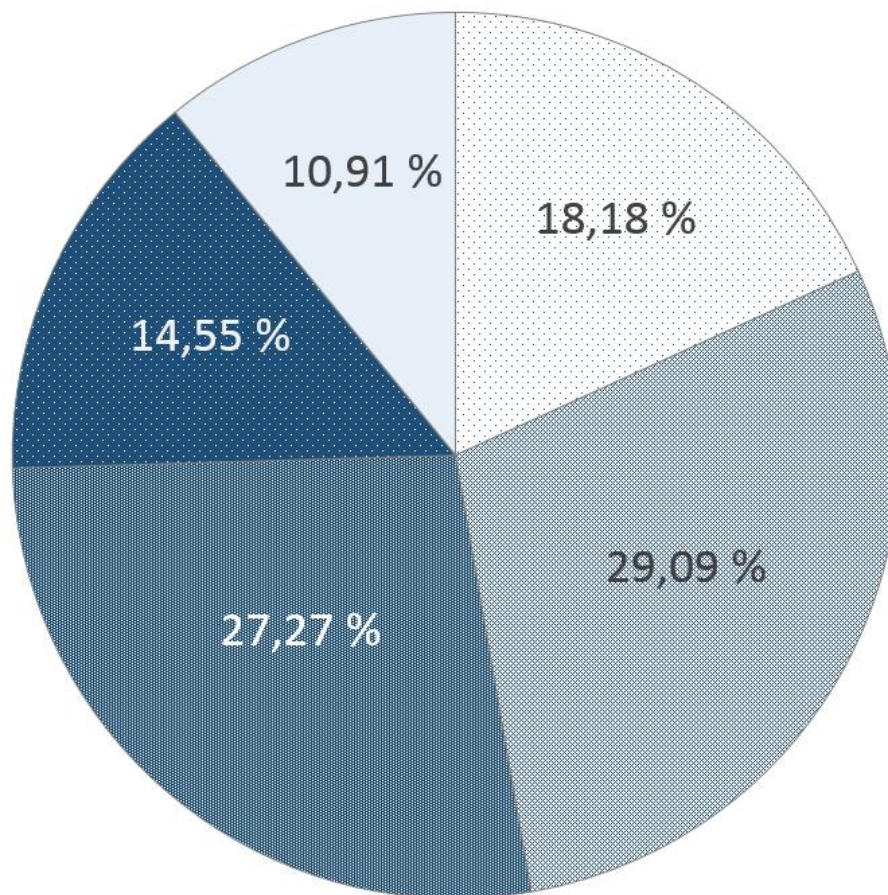
Kokoelmien koot

Kyselyvastausten perusteella on mahdollista hahmottaa jonkinlaisella tarkkuudella sote-kokoelmien suuruutta. Vaikka tulokset ovat pikemminkin suuntaa-antavia kuin täsmällisiä, näyttää kuitenkin siltä, että kokoelmat ovat pääsääntöisesti melko pieniä. Yhteen laskettunakaan 55:n kyselyyn vastanneen museon objektimäärä tuskin ylittää kahtasataatuhatta, mahdollisesti ei edes sataaviittäkymmentätuhatta.

Kuudesta (10,9 %) vastauksesta objektien määrää ei ole mahdollista päätellä. Pieniä, alle 100 objektin kokoelmia, on 10 kappaletta (18,2 %), hieman suurempia, sadan ja tuhannen välille osuvia kokoelmia on 16 (29,1 %) ja tuhannen ja viiden tuhannen välille asettuvia 15 (27,3 %).

Yli 5 000 objektin sotekokoelmia on vain kahdeksassa (14,6 %) museossa: Helsingin kaupunginmuseossa, Helsingin yliopistomuseossa, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalamuseossa, Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaalamuseossa, Lappeenrannan museoissa, Pohjois-Pohjanmaan museossa, Seinäjoen Sairaalamuseossa sekä Turun Lasarettimuseossa. Selkeästi suurimmat kokoelmat ovat Helsingin yliopistomuseolla: esineitä on arviolta 27 000 ja valokuvia yli 31 000.

Sote-kokoelmien koot objektimäärien mukaan

■ Alle 100 kpl ■ 100 - 999 kpl ■ 1000 - 4999 kpl ■ Yli 5000 kpl ■ Ei tiedossa

Mitä museot tallentavat – ja mitä eivät?

Kyselyvastausten perusteella on mahdollista yrittää hahmottaa millaisia sote-aineistoja Suomen museoissa kerätään. Koska vastaukset ovat keskenään epäyhtenäisiä, niiden vertailuun liittyy monenlaisia epävarmuustekijöitä. Toiset museot ovat kertoneet vastauksissaan tarkasti kokoelmiensa sisällöistä, toiset taas huomattavasti ylimalkaisemmin. Esimerkiksi vastaus ”lääkärin työvälineitä” voi yhdessä museossa tarkoittaa tuhatta objektia, mutta toisessa vain kahta. Kaikista vastauksista ei ole ylipäätään mahdollista päätellä tallennuksen kohdetta. Vastausten perusteella tehtäviin päätelmiin onkin suhtauduttava riittävällä varauksella.

Kaikkein laajimmin museot tallentavat sairaaloihin ja apteekkeihin liittyviä aineistoja. Sairaalat on mainittu 29 vastauksessa, apteekit 24:ssä. Toisaalta, vaikka apteekkiaineistoja tallennetaankin monissa museoissa, on lääketeollisuuden tallentaminen mainittu vain kahdessa vastauksessa.

On suunnilleen yhtä yleistä, että tallennus kohdistuu pääsääntöisesti vain yhteen sairaalaan ja/tai apteekkiin kuin että se kohdistuu laajemmin useisiin eri sairaaloihin ja apteekkeihin. Useimmissa tapauksissa keruutoiminnassa on kuitenkin jonkinlainen paikallinen maantieteellinen rajaus. Valtakunnallista kattavuutta on selkeimmin Helsingin yliopistomuseon kokoelmissa sekä Turun museokeskuksen Apteekkimuseon kokoelmissa. Useimpien museoiden sote-kokoelmilta se pääasiassa puuttuu.

Hammaslääkärit ja hammaslääkäreiden vastaanotot sekä työvälineet ovat saaneet kolmanneksi eniten mainintoja, 12 kpl. Suomessa ei kuitenkaan ole ainoatakaan nimenomaan hammaslääketieteelle omistautunutta museota.

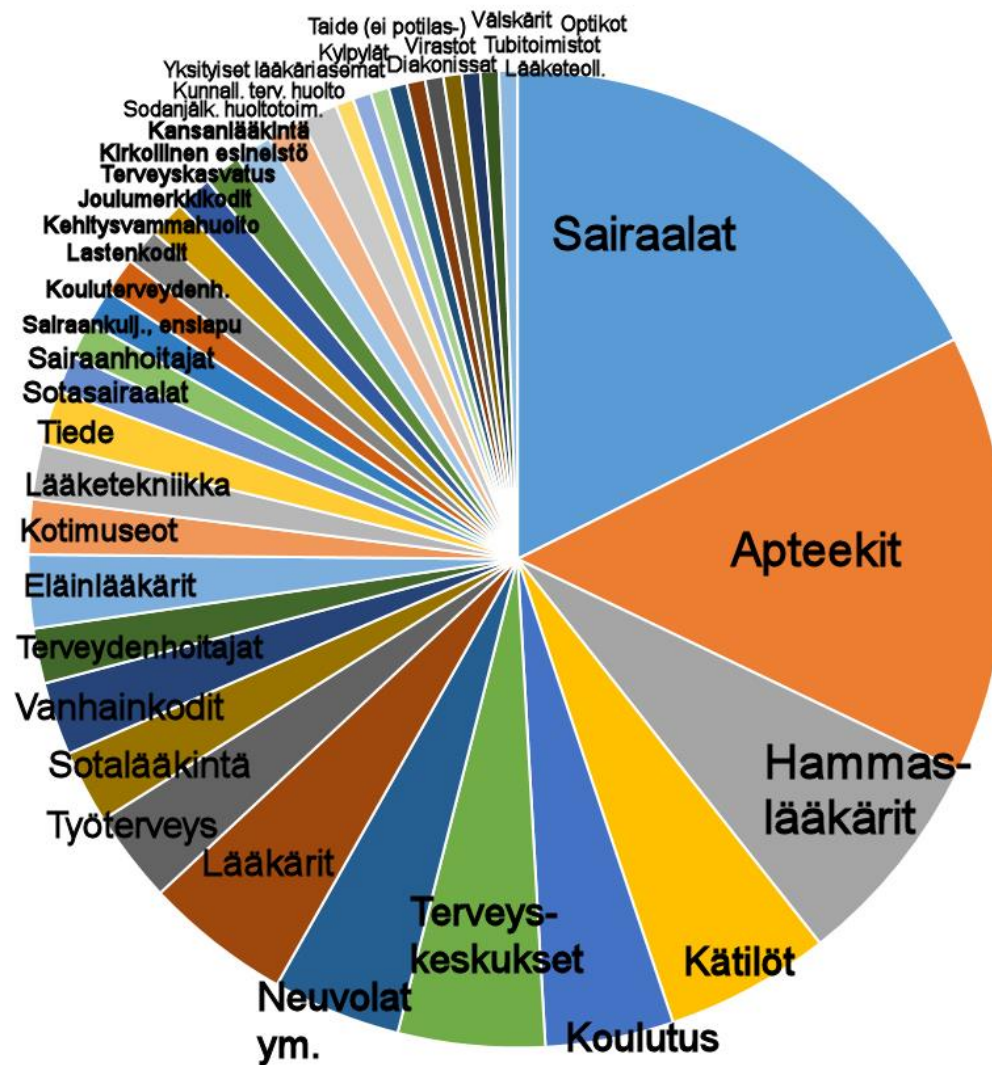
Vastausten perusteella syntyy vaikutelma, että sosiaali- ja terveydenhuollon ja apteekkialan ilmiöiden tallentaminen on melko laitoseskeistä. Sitä tehdään usein sisältä käsin, ja keruutoiminnan kohteena on sairaalan, apteekin, terveyskeskuksen tai muun laitoksen toiminta. Sairaus ja sairastaminen laitosten ulkopuolella jää pienempään rooliin tai ei ainakaan nouse selkeästi esille vastauksissa. Toisaalta kyselyn kysymyksenasettelu on saattanut vaikuttaa siihen, että terveydenhuollon toimijoiden rooli on korostunut vastauksissa.

Kokoelmien näkökulma on usein terveydenhuollon työntekijän. Terveydenhuoltoa ei ole ilman potilasta, mutta siitä huolimatta potilas hahmottuu yleensä objektina, ei itsenäisenä toimijana – ei aina edes kokonaisena ihmisenä. Hän on erilaisten hoitojen kohde, ei oman elämänsä päähenkilö. Sairaus näyttäytyy hänen elämänsä tärkeimpänä muuttujana, ja laitoksen ja sairautensa ulkopuolella hän lakkaa olemasta olemassa. Esimerkiksi nuhakuumeen itsehoito kurkkupastillien ja hunajalla maustetun teen voimin tai marketista ostetut vitamiinipillerit ja kondomit ovat sellaista arkista terveydenhoitoa, jonka tallentaminen vaikuttaa olevan varsin vähäistä. Jotkin sairaaloihin liittyvät aineistot, kuten esimerkiksi potilaiden tekemät taideteokset, valaisevat kuitenkin potilaiden sisäistä maailmaa laajemminkin kuin vain sairauden osalta, ja puhdetöissä ja työterapiassa potilaat ovat harjoittaneet kädentaitojaan tavalla, joka rinnastuu jokapäiväiseen elämään myös laitoksen ulkopuolella.

Apteekkarit, lääkärit, hammaslääkärit, kätilöt, eläinlääkärit, sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat keräävät mainintoja. Toisaalta sosiaalialan työntekijöitä ei mainita. Myös monet terveyden ja hyvinvoinnin parissa työskentelevät ammattiryhmät loistavat poissaolollaan, esimerkiksi hierojat, fysioterapeutit, ravitsemusterapeutit, välinehuoltajat ja jalkahoitajat. Paitsioon jää myös avun hakeminen virallisen lääketieteen ulkopuolelta. Kansanlääkintä on mainittu kahdesti, mutta Kuhne-hoitoja, homeopatiaa, kalevalaista jäsenkorjausta, aromaterapiaa ja monia muita ns. uskomuslääkinnän piiriin kuuluvina pidettyjä hoitoja ei kertaakaan.

Terveydenhuollon tallennus näyttää keskittyvän sairauksien hoitoon, ei terveyden ylläpitoon (mikä toki kuvastaa todellisuutta). Tästä poikkeuksena ovat äitiys- ja lastenneuvolat sekä äitiysavustus, jotka ovat saaneet yhteensä seitsemän mainintaa. Terveyskasvatus on mainittu kahdesti.

Kyselyyn saatujen vastausten perusteella näyttää ilmeiseltä, että terveydenhuoltoa tallennetaan huomattavasti laajemmin ja systemaattisemmin kuin sosiaalihuoltoa. Vanhainkodit on mainittu neljästi ja lastenkodit sekä kehitysvammahuolto kumpikin kahdesti. Vanhustenhoito, lastensuojelu ja vammaishuolto laajempina ilmiöinä eivät kuitenkaan juuri hahmotu vastauksissa, eikä esimerkiksi lasten päivähoitoa, omaishoitoa, adoptiota, toimeentulotukea tai päihdepalveluita ole mainittu kertaakaan. Osittain kysymys on varmastikin näköharhasta: Sosiaalihuollon monet tehtävät lienevät paljon huonommin tunnettuja kuin terveydenhuollon tehtävät. Koska kyselyssä ei ole tarkemmin avattu millaisia sosiaalihuollon aineistoja se koskee, ei kaikkia olemassa olevia kokoelmia ole välttämättä tunnistettu kyselyn aihepiiriin kuuluviksi. Todennäköisesti kysely onkin tavoittanut terveydenhuollon kokoelmia tallentavat museot huomattavasti paremmin kuin ne museot, jotka tallentavat sosiaalihuollon kokoelmia. Aliedustuksesta huolimatta vaikuttaa todennäköiseltä, että sosiaalihuollon historiaa ei tallenneta tällä hetkellä kovin kattavasti suomalaisissa museoissa.

Kyselyvastauksissa mainitut tallennuskohteet.

Vastauksissa mainitut tallennuskohteet	Mainintojen määrä
Sairaalat, parantolat, sairausmajat jne.	29
Apteekit, apteekkarit	24
Hammaslääkärit, hammaslääkäreiden työvälineet ja vastaanotot	12
Kätilöt	9
Lääkärit, lääkäreiden työvälineet	8
Terveyskeskukset	8
Oppilaitokset, opiskelu, koulutus	7
Äitiys- ja lastenneuvolat, äitiysavustus	7
Työterveyshuolto, työterveysasemat, työpaikkojen terveydenhoitovälineet	5
Sotien lääkintähuolto, kenttälääkintä, lääkintälotat	4
Vanhainkodit, kunnalliskodit	4
Eläinlääkärit, eläinlääkäreiden työvälineet	4
Apteekkareiden ja diakonisojen kotien irtaimisto / kotimuseot	3
Terveysisaret, terveydenhoitajat	3
Sote-alan teknologia, lääketekniikka	3
Tiede ja tutkimus, innovaatiot	3
Sotasairaalat, sotilassairaalat	2
Sairaanhoidajat	2
Sairaankuljetus, ensihoito ja ensiapu	2
Kouluterveydenhuolto	2
Lastenkodit	2
Kehitysvammahuolto	2
Joulumerkkikodit	2
Terveyskasvatus, terveysvalistus	2
Kirkollinen esineistö	2
Kansanlääkintä	2
Sodanjälkeiseen huoltotoimintaan liittyvä aineisto, puolustusvoimain lääkintähuolto	2
Lääketeollisuus, kemianteollisuus, lääketehaat	2
Kunnallinen terveydenhuolto	1
Yksityiset lääkäriasemat	1

Kylpylät	1
Diakonissat	1
Kaupungin virastot	1
Taidekokoelmat (ei potilastaide)	1
Välskärit	1
Tuberkuloositoimistot	1
Optikot	1

Sote-museoiden tulevaisuudennäkymät

Terveydenhuollon rakennemuutos on viime vuosina ollut voimakasta. Päivän sana on keskittäminen. Moni sairaala on lopettanut toimintansa, ja jatkossa sairaaloiden määrä tulee yhä väheneeseen. Myös sote-uudistus tulee lähivuosina aiheuttamaan yhä laajempaa myllerrystä sosiaali- ja terveydenhuollon kentällä.

Terveydenhuollon suuret uudistukset uhkaavat sairaaloiden ja hoitolaitosten yhteydessä toimivia museoita, joita Suomessa on parisen kymmentä. Joitain museoita on jo lakkautettu, ja niiden kokoelmia tai kokoelmien osia on luovutettu muiden museoiden hoitoon. Uhkana on, että jatkossa sairaaloiden lakkauttamisten ja uudelleenjärjestelyiden myötä sairaaloiden yhteydessä toimivien museoiden kokoelmat hajoavat ja niihin liittyvät kontekstiedot katoavat. Kaikille kokoelmille ei löydy todennäköisesti uutta omistajaa ollenkaan.

Heikon taloudellisen tilanteen seurauksena monet muutkin toimijat ovat pakotettuja etsimään säästöjä tiivistämällä toimitilojaan. Museoiden ja kokoelmien käyttöön ei enää liikene neliöitä samalla tavalla kuin aikaisemmin.

Lakkautettuja museoita

Sote-museoiden ja -kokoelmien määrissä on tapahtunut muutoksia ajan mittaan. Uusia on syntynyt ja vanhoja on lakkautettu. Museoita on myös yhdistetty keskenään.

Helsingin yliopiston omistamat pienet museot yhdistyivät keskenään Helsingin yliopistomuseoksi vuonna 2003. Yhdistyneiden museoiden joukossa olivat Lääketieteen historian museo, Hammaslääketieteen museo sekä Eläinlääketieteen historian museo. Lakkautusuhan alle joutunut Kuurojen museo yhdistyi puolestaan Työväenmuseo Werstaan kanssa vuonna 2012.

Lakkautettuja museoita on kirjoittajan tiedossa viisi, mutta on mahdollista, että lakkautustapauksia on ollut enemmänkin. Lakkautettujen museoiden objektit tai merkittävä osa niistä on voinut löytää paikan jonkin muun museon hoivista. Näin on tapahtunut Nikkilän sairaalan museolle, jonka kokoelmat siirtyivät Helsingin kaupunginmuseolle vuonna 2000, Lapinlahden sairaalan museolle, jonka esinekokoelmia siirtyi Helsingin yliopistomuseolle vuonna 2005 sekä Rauhan kylpylä- ja sairaalamuseolle, jonka kokoelmat ovat vuodesta 2008 lähtien kuuluneet Lappeenrannan museoiden kokoelmiin. Toisinaan kokoelmat ovat hajaantuneet useiden eri museoiden ja toimijoiden kokoelmiin ja osa objekteista on saattanut mennä poistoon. Esimerkiksi entisen Auroran sairaalan museon esinekokoelmia on luovutettu Helsingin kaupunginmuseolle, Helsingin yliopistomuseolle ja muille tahoille eri vuosina 2000-luvulla. Lastenlinnan erityismuseon kokoelmia on puolestaan lahjoitettu Helsingin yliopistomuseolle, Helsingin kaupunginmuseolle, Suomen Kansallismuseolle, Suomen Lastenhoitoalan liitolle sekä Sophie Mannerheimin sairaalakoululle vuonna 2016.

Lastenlinnan erityismuseon lakkautus tuli ajankohtaiseksi uuden lastensairaalan rakentamisen myötä, sillä Lastenlinnan toiminnot tulevat siirtymään lähitulevaisuudessa uuteen sairaalaan. Lastenlinnan erityismuseolle ei ole paikkaa uudessa sairaalassa, joskin on mahdollista, että joitain osia kokoelmasta tullaan jatkossa siellä esittämään. Lastenlinnan erityismuseon tapaus kertoo ajan hengestä. Sairaaloiden muutot ja myllerrykset uhkaavat museotoimintaa, eikä lakkautettujen museoiden kokoelmille ei ole helppo löytää uutta kotia.

Lastenlinnan säätiö yritti löytää museokokoelmalle ottajaa, mutta pian selvisi, että vaikka kokoelma onkin kansallisessa mittakaavassa arvokas, ei muilla museoilla ole resursseja näin ison kokonaisuuden tallentamiseen. Omistajan löytämistä vaikeutti myös kokoelman moninainen

luonne: lasten sairaalahoitoon liittyvän välineistön lisäksi kokoelmaan kuului esimerkiksi runsaasti astioita, leluja, matkamuistonukkeja ja valistusaineistoa. Lopulta säätiö teki päätöksen siitä, että kokoelma hajotetaan ja osia siitä lahjoitetaan eri museoille ja muille tahoille.

Uhkakuvia

Yli 76 %:lla kyselyyn vastanneista sote-museoista ja -kokoelmista menee hyvin tai ainakin kohtalaisesti, eikä mitään pelottavia uhkakuvia näytä olevan ilmassa. 13 kyselyyn vastannutta (23,6 %) museota kuitenkin mainitsi, että museon ja/tai kokoelman tilanne on tavalla tai toisella huolestuttava. Osa uhkakuvista on sellaisia, että asiat todennäköisesti järjestyvät parhain päin, mutta osa uhista on hyvinkin varteenotettavia.

Osa kyselyyn vastaamatta jättäneistä museoista on myös tällä hetkellä tilanteessa, jossa niiden tulevaisuudennäkymät ovat epäselvät tai huolestuttavat. Näihin museoihin kuuluvat ainakin kaikki kolme Raaseporin terveydenhuollon museota: Länsi-Uudenmaan sairaalamuseo, Mjölbollstadin parantolamuseo ja Tammiharjun museo,¹⁰ sekä lakkautettavassa Kellokosken sairaalassa toimiva Kellokosken sairaalamuseo¹¹. Uhattuna lienee myös Töölön sairaalan museo¹². Ei ole tiedossa, ovatko Hindrik Strandbergin vuonna 1994 artikkelissaan mainitsemat Kättilöopiston kokoelmat yhä olemassa, mutta jos ovat, niin sairaalan lakkauttaminen syksyllä 2017¹³ uhkaa niitä varmasti.

Kaikkiaan tilanne on huolestuttava vähintäänkin 23,8 %:ssa eli lähes neljänneksessä Suomen sote-museoista/kokoelmista, ja uhattujen museoiden määrän voi ennustaa kasvavan lähivuosina sosiaali- ja terveydenhuollon kentällä tapahtuvien muutosten vuoksi. Raportin julkaisuhetkellä lokakuussa 2017 tilanne kentällä on varmasti jo osin erilainen kuin reilua vuotta aikaisemmin toteutetun kyselyn aikaan.

Näyttää siltä, että sairaaloiden tai muiden laitosten yhteydessä toimivia varsinaisia sote-museoita ja kokoelmia uhkaavatkin erityisesti organisatoriset muutokset, sairaaloiden lakkautukset, yhdistämiset, muutot, tilansäästöohjelmat, remontit ja sote-uudistus. Sairaalan perustehtävä on sairaiden eikä museokokoelmien hoito, joten tiukkoina taloudellisina aikoina kokoelmatoimintaa voidaan päätyä leikkaamaan. Vastaavasti apteekkitoiminnan lakkaaminen voi uhata museoapteekkiä, mikäli museoapteekki sijaitsee toimivan apteekin yhteydessä.

Koska monet sairaala- ja apteekkimuseot ovat vahvasti paikkaan tai instituutioon liittyviä, rakennusta myöten, ovat muutot ongelmallisia myös sen vuoksi, että henkinen koti katoaa, vaikka kokoelmat säilyisivätkin.

¹⁰ Tiedot saatu puhelimitse Länsi-Uudenmaan maakuntamuseon maakuntamuseotutkija Peter Sjöstrandilta syksyllä 2016.

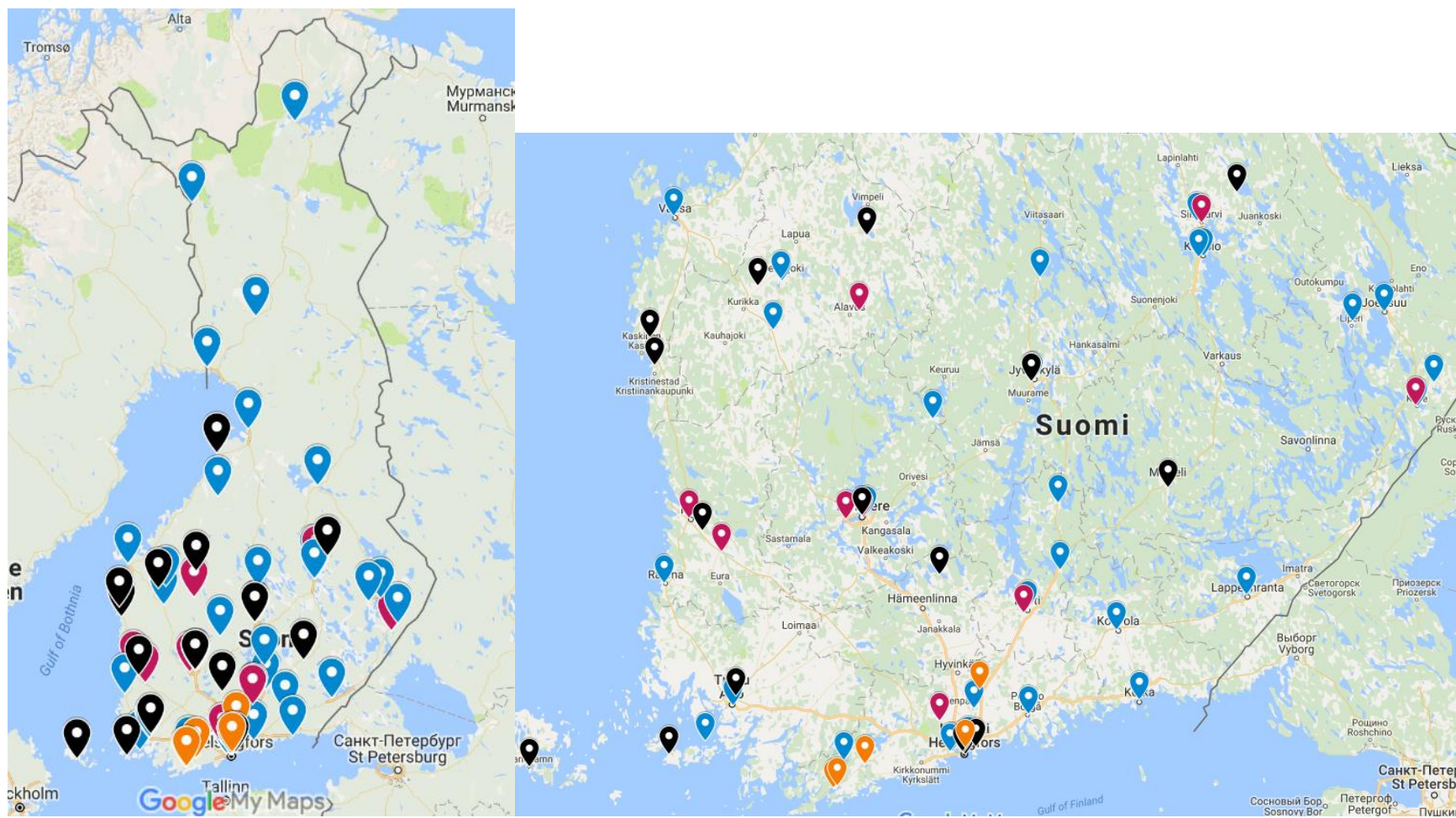
¹¹ Esim. Helsingin Sanomat 2.11.2015: Kellokosken mielisairaala lakkautetaan: Osastoja siirtyy Helsingin Taka-Töölöön.

¹² Esim. Helsingin Sanomat 23.5.2017: Töölön sairaala aiotaan purkaa – tilalle suunnitellaan massiivista asuinkorttelia.

¹³ Esim. Yle:n uutiset 26.4.2017: HUS luopuu Kättilöopistosta kokonaan – sisäilmaongelmat sulkevat Suomen suurimman synnytyssairaalan

Myös eläköityminen tai vapaaehtoistyöntekijän uupuminen voi olla selkeä uhka museolle, jos museonhoito on yhden henkilön harteilla.

Niissä museoissa, joissa sote-kokoelma on vain yksi kokoelma monien muiden kokoelmien joukossa, on selvästi vähemmän uhkakuvia kuin varsinaisissa sote-museoissa. Tämä johtuu siitä, että nämä museot toimivat suuremmalla todennäköisyydellä varsin vakaalla pohjalla ja usein saavat myös valtionosuutta. Sote-kokoelmat eivät kuitenkaan kovin usein ole näiden museoiden kannalta erityisen merkittäviä eikä niitä ole nostettu kokoelmapolitiikan keskiöön. Sote-kokoelmat eivät välttämättä ole karttuvia, ja osa museoista jopa harkitsee niistä tai niiden osista luopumista. Kokoelmille annetun vähäisen arvon vuoksi niiden luettelointia ja hoitoa harvoin priorisoidaan. Uhkakuvana onkin, että kokoelmat voivat hoidon puutteessa ja heikoissa säilytystiloissa mennä huonoon kuntoon tai niitä koskevat kontekstitiedot katoavat – tästäkin oli esimerkkejä vastauksissa.

Museoiden ja kokoelmien uhkakuvat. Sininen: Ei merkittäviä huolenaiheita. Punainen: Tilanne tavalla tai toisella huolestuttava. Musta: Ei vastausta, tilanne ei tiedossa. Oranssi: Ei vastausta, mutta muualta saatujen tietojen valossa tilanne on huolestuttava. Karttaa voi tarkastella lähemmin täällä: <https://tinyurl.com/uhkakuvat>.

Kohti valtakunnallista erikoismuseota?

Suomessa ei ole valtakunnallista erikoismuseota, joka olisi keskittynyt sosiaali- ja terveydenhuollon tallentamiseen ja tutkimiseen ja joka edistäisi ja ohjaisi museotoimintaa ja yhteistyötä erikoisalallaan. Ääniä tällaisen erikoismuseon puolesta on kuulunut kentältä ajoittain, ja aiheesta on ollut myös seminaareja. Toukokuussa 2009 Kellokosken sairaalassa järjestettiin valtakunnallinen mielisairaalamuseoseminaari, jonka keskeisenä teemana oli pohtia voitaisiinko Suomeen perustaa valtakunnallinen mielisairaalamuseo. Seminaari ei johtanut toimenpiteisiin. Lokakuussa 2016 Tampereella järjestettiin kutsuseminaari ”Sosiaali- ja terveyshistorian tutkimus- ja koulutuskeskus Pirkanmaalle?”. Seminaarissa keskusteltiin tutkimus- ja koulutuskeskuksesta sekä siihen mahdollisesti kytkeytyvästä erikoismuseosta. Kirjoittajan tiedossa ei ole, onko asia edennyt seminaarin jälkeen.

Tarve sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliselle erikoismuseolle näkyy myös sote-museokyselyn vastauksissa. Yhdessä vastauksessa esitetään suora toive tällaisen museon perustamisesta, ja muutamassa muussa pohditaan sote-kokoelmasta luopumista ja sen lahjoittamista edelleen jollekin sellaiselle museolle, jonka resurssit ja osaaminen soveltuvat paremmin sote-aineistojen tallentamiseen. Näiden lisäksi ainakin kahden kokoelman tulevaisuus näyttää erittäin huolestuttavalta: kokoelmat tullaan jatkossa mahdollisesti kokonaan tai osin hävittämään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen erikoismuseo – mikäli sellainen joskus Suomeen saadaan – voisi olla ratkaisu uhanalaisten kokoelmien turvaamiseksi. On tosin huomioitava, että monien Suomessa toimivien terveydenhuollon museoiden kokoelmat muistuttavat sisällöllisesti hyvin paljon toisiaan, ja samanlaisia tai samankaltaisia objekteja löytyy kymmenien museoiden kokoelmista. Monesti kokoelmien paikallishistoriallinen arvo on suurempi kuin niiden valtakunnallinen merkitys. Vaikka valtakunnallinen museo siis saataisiinkin, ei se luultavasti kuitenkaan voisi ottaa kontolleen kaikkia vaille kotia jääviä kokoelmia.

Lopuksi

Siitä huolimatta, että Suomen sote-museot ja -kokoelmat 2016 -kysely toteutettiin kesäkuukausina, tavoitti se 55 sosiaali- ja terveydenhuollon museota tai kokoelmaa. Näiden lisäksi Suomessa on muitakin alan museoita ja kokoelmia, ja yhteenlaskettu määrä on vähintään kahdeksankymmenen tietämissä. Osittain museokenttää on ollut mahdollista arvioida kaikkien kahdeksankymmenen tiedossa olevan museon osalta, osittain ainoastaan kyselyyn vastanneiden osalta.

Merkittävä osa sosiaali- ja terveydenhuollon kokoelmia tallentavista museoista on kaupunkien tai kuntien omistuksessa, mutta myös yhdistysten, sairaanhoitopiirien ja säätiöiden museoita ja kokoelmia on useita. Museoalan koulutuksen saanutta henkilökuntaa työskentelee lähes puolessa museoista. Niissä museoissa, joissa vakituista henkilökuntaa ei ole, on vapaaehtoistyöntekijöiden työpanoksella suuri merkitys.

Pääosin terveydenhuollon ja apteekkiaineistojen tallentamiseen keskittyneitä museoita ja kokoelmia on suunnilleen yhtä paljon kuin museoita, joissa sote-kokoelma on vain kokoelma monien aivan muunlaisten kokoelmien joukossa. Viimeksi mainittujen kokoelmien merkitys museon muiden kokoelmien joukossa ei aina ole kovin tärkeä, ja usein muiden kokoelmien hoito on priorisoitu sote-kokoelmien edelle.

Selvityksen perusteella terveydenhuollon kokoelmia tallennetaan Suomessa huomattavasti laajemmin kuin sosiaalialan aineistoja. Tärkeimmät tallennuskohteet ovat sairaalat ja apteekit, ja muutenkin vastauksista hahmottuu, että tallentaminen on melko laitoskeskeistä – moni museo myös toimii samaisessa sairaalassa, jonka historiaa se ensisijaisesti tallentaa. Kokoelmat ovat pääsääntöisesti melko pieniä; yli 5 000 objektin kokoelmia on kyselyyn vastanneiden joukossa vain kahdeksan.

Suurimmalla osalla Suomen sote-museoista ja -kokoelmista on varsin turvattu tilanne, mutta hieman alle neljäsosan tilanne on epävarma tai huolestuttava. Etenkin sairaaloiden yhteydessä toimivia museoita ja kokoelmia uhkaavat erityisesti organisatoriset muutokset, sairaaloiden lakkautukset, yhdistämiset, muutot, tilansäästöohjelmat, remontit ja sote-uudistus, joiden seurauksena omistajataho voi haluta luopua kokoelmasta tai supistaa museon käytössä olevia tiloja. Niissä museoissa, joissa priorisoidaan muita kokoelmia sote-kokoelmien edelle, on toisinaan vaarana kontekstietojen katoaminen tai jopa kokoelmien tuhoutuminen hoidon puutteessa ja heikoissa säilytystiloissa.

Tämän selvityksen puitteissa on ollut mahdollista saada vain summittainen käsitys Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon kirjavasta museokentästä. Nykytilanne näyttää jossain määrin sekavalta ja hajanaiselta, eikä yhteisiä suuntaviivoja ole juuri mietitty. Alalla pitäisikin

yhdessä pohtia, mihin suuntaan tulevaisuudessa halutaan edetä ja kuinka sosiaali- ja terveydenhuollon museot ja kokoelmat selviävät sote-uudistuksen aiheuttamista myllerryksistä mahdollisimman vähin vaurioin – ja murrosvaiheesta mahdollisesti jopa jollakin tavalla hyötyen.

Kyselyyn vastanneista museoista jopa 25 eli 45,5 % on TAKO-verkoston jäseniä, mutta Turun museokeskuksen apteekkeihin ja apteekkitoimintaan kohdistuvaa tallennusta lukuun ottamatta yksikään niistä ei ole nimennyt sosiaali- tai terveydenhuollon ilmiöitä TAKO-tallennustehtäväkseen. Keskeisimpänä syynä tähän lienee se, että monelle näistä museoista sote-kokoelma tai -kokoelmat eivät ole kovin merkityksellisiä muiden kokoelmien rinnalla, eikä niitä välttämättä edes kartuteta enää. Toisena syynä voi olla haluttomuus ottaa lähes ainoana museona vastuuta erittäin suuresta ja monimuotoisesta sosiaali- ja terveydenhuollon kentästä, kun resursseja tallennustyöhön on rajallisesti. TAKO-yhteistyötä tiivistämällä ja sote-kenttään kohdistuvia tallennustehtäviä sopivan kokoisiksi paloiksi pilkkomalla voisi olla mahdollista tulevaisuudessa viedä sosiaali- ja terveydenhuollon tallentamista systemaattisempaan suuntaan.

Sote-museoista ja -kokoelmista olisi myös syytä tehdä kunnollinen, perusteellinen selvitys – etenkin, jos haaveissa siinteleee valtakunnallisen erikoismuseon perustaminen. Selvityksen avulla voitaisiin myös saada tarkempaa tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin kuuluvista ”mustista aukoista”, joiden tallentamiseen olisi jatkossa syytä keskittää nykyistä enemmän huomiota. Tämän kyselyn perusteella aukkoja näyttäisi olevan erityisesti sosiaalihuollon eri toiminnoissa, mutta myös esimerkiksi arkisessa terveydenhoidossa sairaaloiden ja laitosten ulkopuolella sekä erilaisissa kansan- ja uskomuslääkinnän hoitomuodoissa.

Liitteet

LIITE 1: Postituslistoille 22.6.2016 lähetetty kysely

Kartoitus: Sosiaali- ja terveydenhuollon aineistot museokokoelmissa

Helsingin yliopistomuseo tekee kartoitusta Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan museoista ja museokokoelmista. Kartoituksen kohteena ovat lääketieteeseen, sairaanhoitoon, sairaaloihin, apteekkeihin, farmasiaan, hammaslääketieteeseen, eläinlääketieteeseen sekä sosiaalialaan liittyvät museot ja kokoelmat.

Suomessa on lukuisa määrä pieniä terveydenhuoltoalan museoita, jotka toimivat usein sairaaloiden yhteydessä. Lisäksi monissa muissa museoissa on erilaisia terveydenhuollon kokoelmia. Tarkkaa tietoa näiden museoiden ja kokoelmien lukumäärästä ja niiden tulevaisuudennäkymistä ei kuitenkaan ole. Suomen mielisairaalamuseoista ja -kokoelmista toteutettiin laajempi selvitys 2012, mutta sekin on jo osin vanhentunut (<http://www.museo.helsinki.fi/Mielisairaalamuseoraportti.pdf>).

Mikäli museonne on sairaalamuseo, apteekkimuseo tai muu terveydenhuoltoalan museo tai jos museonne kokoelmiin kuuluu sosiaali- tai terveydenhuoltoalaan liittyviä esineitä, valokuvia tai muuta aineistoa, pyydän vastaamaan vapaamuotoisesti oheisiin kysymyksiin viimeistään perjantaina 2.9.2016. Vastausten ei tarvitse olla pitkiä ja kaikenkattavia. Tässä vaiheessa on tärkeintä saada jonkinlainen käsitys siitä, missä kaikkialla sote-aineistoja tallennetaan.

1. Museon nimi ja osoite sekä yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot.
2. Millaisesta museosta tai kokoelmasta/kokoelmista on kyse? Mistä aineistot ovat peräisin? Kuinka paljon niitä (suunnilleen) on?
3. Kuka omistaa museon ja millaisella henkilökunnalla tai vapaaehtoisten työpanoksella museota ja sen sote-kokoelmia hoidetaan?

4. Miltä museon tai kokoelman/kokoelmien tulevaisuus näyttää?

Selvityksen puitteissa yritämme kartoittaa myös terveydenhuoltoalan lakkautettuja museoita ja sitä, miten niiden kokoelmille on tapahtunut lakkautuksen jälkeen. Jos tiedätte jotain ”kadonneista” museoista ja/tai niiden kokoelmista, olisi hienoa, jos voisitte lähettää minulle niistäkin tietoa.

Yhteistyöterveisin,
Henna Sinisalo

Henna Sinisalo
Museoamanuenssi
Helsingin yliopistomuseo
PL 3 (Unioninkatu 34)
00014 HELSINGIN YLIOPISTO
puh. 02941 23428, 050 4155 286
henna.sinisalo@helsinki.fi

Yliopistomuseon kotisivut: <http://www.museo.helsinki.fi/>
Yliopistomuseo Facebookissa: <http://tinyurl.com/yliopistomuseo-fb>
Yliopistomuseo Twitterissä: http://twitter.com/Hel_Uni_Museum

LIITE 2: Kyselyyn vastanneet museot ja yhteystiedot

Espoon kaupunginmuseo

Espoon kaupunginmuseo
Ahertajantie 5, PL 3250
02070 Espoon kaupunki
www.espoonkaupunginmuseo.fi

Yhteyshenkilö:
Leena Sipponen, tutkija
puh. 050 3664 944
leena.sipponen@espoo.fi

Kaupunginmuseon kokoelma, jossa on kaupungin sairaaloihin, vanhainkoteihin, apteekkeihin ym. liittyvää aineistoa (esineitä, asiakirjoja, valokuvia, kirjoja, haastatteluja). Yhteensä kohteita on useita satoja. Aineistoa on saatu eri tahoilta. Yksi suurehko lahjoittaja on Muuralan sairaala.

Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo

Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo

www.seinajoki.fi/kulttuurijaliikunta/Etela-Pohjanmaanmaakuntamuseo.html

Yhteyshenkilö:

Hilla Nättilä, Kokoelma-amanuenssi, sij.

puh. 06-416 2645

hilla.nattila@seinajoki.fi

Maakuntamuseon alaisuudessa oleva apteekkimuseo. Apteekkimuseon näyttelyissä esineitä on yli 1200 kpl kolmessa näyttelyhuoneessa ja lisäksi varastoissa on paljon (ainakin satoja) luetteloimattomia apteekki- ja sairaalaesineitä, kirjoja ja arkistomateriaalia. Alkunsa kokoelma on saanut ylistarolaisen apteekkarin lahjoituksesta ja myöhemmin sitä on kartuttanut Seinäjoen Seudun Proviisorikerho. Kokoelma on karttuva

Fiskarsin museo

Fiskarsin museo
Peltorivi 13
10470 Fiskars
www.fiskarsmuseum.fi

Yhteyshenkilö:
Lotta Friberg, amanuenssi
lotta.friberg@fiskarsmuseum.fi

Fiskarsin museon kokoelmassa on esineistöä Fiskarsin sairaalasta sekä Fiskarsin apteekista. Esinemäärä 50–100 kpl, valokuvia noin 20–50 kpl. Sairaalasta tavanomaista toimintaan liittyvää esineistöä sekä Fiskarsin valmistamia kirurgisia välineitä. Apteekkiin liittyen tavanomaista esineistöä sekä vanhoja reseptejä (useampi iso laatikko).

Harjamäen sairaalamuseo

Harjamäen sairaalamuseo

Isoharjantie 4

71800 Siilinjärvi

www.siilinjärvi.fi/kunta/fi/liikunta_nuoriso_ja_kulttuuri/kulttuuri/museot/sairalamuseo.php

Yhteyshenkilö:

Hanna Kauhanen, kulttuurikoordinaattori

puh. 044 740 1318

hanna.kauhanen@siilinjärvi.fi

Kokoelmat ovat pääosin Siilinjärven piirimielisairaalasta / Harjamäen sairaalasta. Valokuvia noin 1500, esineitä noin 2500–3000, lisäksi kirjoja ja arkistoaineistoa. Esineistöön kuuluu hoitovälineitä, potilaiden henkilökohtaista esineistöä, huonekaluja, välineitä, astioita ja muuta sairaalan irtaimistoa sekä potilastöitä. Valokuvien aiheina ovat mm. sairaalan rakennukset ja maisema, Harjamäen kerhon tapahtumat, henkilökunta, juhlatilaisuudet, potilaat, potilaiden toiminnot: työterapia, käsityöt, liikuntaharrastukset, kilpailut ja juhlat. Kokoelmaa kartutetaan rajoitetusti.

Harjavallan sairaalan museo

Harjavallan sairaalan museo

Sairaalantie 14

29200 Harjavalta

www.aikamatkasatakunnassa.fi/kohteet/harjavallan-sairaalan-museo

Yhteyshenkilö:

Sinikka Nenonen

puh. 040 7489840

Kokoelmat ovat Harjavallan sairaalasta 1930-luvulta alkaen ja pääosin 1950–1960-luvulta. Yli tuhat esinettä, paljon valokuvia ja vanhoja lehtileikkeitä. Esineistöön kuuluu keittiövälineistöä, hoitovälineitä, potilasvaatteita, potilastöitä sekä runsaasti sairaalassa tehtyjä tekstiilejä. Valokuviin kuuluu 1920-luvulta ensimmäisiä rakennuskuvia, potilaita, henkilökuntaa, jne. Kokoelmaa kartutetaan edelleen, mutta keruu ei ole järjestelmällistä.

Heinolan kaupunginmuseo

Heinolan kaupunginmuseo

Kauppakatu 14

18100 Heinola

www.heinola.fi/heinolan-kaupunginmuseo

Yhteyshenkilö:

Sirpa Juuti, va. museonjohtaja/amanuenssi

puh. 050 3221179

sirpa.juuti@heinola.fi

Kulttuurihistoriallinen paikallismuseo, jonka kokoelmiin on saatu sekä piirilääkäri Pentti Kivisen vastaanoton esineistöä että kaupunginsairaalaista jotain esimerkkejä. Hammaslääkärin välineistöä löytyy myös. Lukumäärä lienee muutama sata esinettä summittaisesti arvioiden.

Helsingin Joutsen apteekin apteekkimuseo

Helsingin Joutsen apteekin apteekkimuseo
Lapinlahdenkatu 1
00180 Helsinki
puh. 09-6945464, 09-6945351
www.joutsenapteekki.fi

Yhteyshenkilö:
Bengt Mattila, apteekkari
puh. 050-3019285
bengt.mattila@apteekit.net

Kyseessä rakennussuojalain ja asemakaavan sr-1 merkinnällä suojeltu apteekkikalustus, apteekkipurkkeineen, vuodelta 1912, jonka ympärille luotu farmasianhistoriaan liittyvä miljöö. Aineisto pääosin peräisin apteekkarin omista kokoelmista ja kollegoiden lahjoituksista. Lisäksi lahjoituksia on tullut opastuksiin osallistuneilta henkilöiltä sekä apteekin asiakkailta. Arvio kokoelman koosta on noin 3000 esinettä.

Helsingin kaupunginmuseo

Helsingin kaupunginmuseo (HKM)
PL 4300
00099 Helsingin kaupunginmuseo
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Yhteyshenkilö:
Elina Kallio, intendentti
elina.kallio@hel.fi

Helsingin kaupunginmuseo on kulttuurihistoriallinen museo, jonka kokoelmat rajoittuvat maantieteellisesti Helsinkiin. Kokoelmissa oleva sosiaali- ja terveydenhuoltoala koskeva aineisto (arkisto, esineet ja valokuvat) on ensisijaisesti Helsingin kaupungin virastoista. Aineistoa on myös yksityisiltä toimijoilta, erityisesti apteekkien ja hammaslääkärien osalta. Kokoelmissa on kaksi isoa osakokoelmaa ao. alueelta; Farmaseuttisen yhdistyksen apteekkikokoelma sekä Nikkilän sairaalan kokoelma.

Helsingin yliopistomuseo

Helsingin yliopistomuseo

PL 3

00014 Helsingin yliopisto

www.helsinki.fi/yliopistomuseo

Yhteyshenkilö:

Henna Sinisalo, museoamanuenssi

puh. 050 4155286

henna.sinisalo@helsinki.fi

Helsingin yliopistomuseo on kulttuurihistoriallinen museo, joka perustettiin 2003 yhdistämällä Helsingin yliopiston museo, Lääketieteen historian museo, Eläinlääketieteen historian museo, Hammaslääketieteen museo ja Käsiyönopettajan koulutuslinjan kokoelmat. Kaikilla mainituilla museoilla oli kokoelmissaan terveydenhuollon aineistoja, jotka nyt muodostavat Yliopistomuseon terveydenhuollon kokoelmien ytimen. Kokoelmat karttavat lahjoitusten ja yliopiston laitoksilta tulevien siirtojen myötä. Terveydenhuollon esineitä yhteensä arviolta n. 27 000 ja valokuvia yli 31 000. Yliopistomuseo hoitaa lisäksi yliopiston taidekokoelmaa, johon kuuluu mm. muotokuvia lääkäreistä, hammaslääkäreistä ja eläinlääkäreistä. Museolla on myös terveydenhuollon kirjakokoelmia ja arkistoaineistoa yhteensä joitain satoja hyllymetrejä. Vaikka nykyään Yliopistomuseo keskittyy terveydenhuollon tallennustyössä pääasiassa Helsingin yliopiston omaan historiaan, yliopiston klinikoihin, tutkimukseen, tieteeseen ja opiskelijaelämään, ovat terveydenhuollon kokoelmat historiallisista syistä johtuen eri puolilta Suomea.

Hoitotyön koulutuksen museo

Hoitotyön koulutuksen museo

Käyntiosoite:

Tukholmankatu 10

00290 Helsinki

Postiosoite:

Metropolia ammattikorkeakoulu

PL 4030

00079 Metropolia

www.metropolia.fi/palvelut/hoitotyon-museo

Yhteyshenkilö:

Anna-Kaisa Pienimaa, lehtori

puh. 040-3340921

anna-kaisa.pienimaa@metropolia.fi

Yli 1000 museoesinettä sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja kättilötyöhön ja -koulutukseen liittyen. Kokoelmat ovat peräisin Helsingin sairaanhoito-opistosta ja sitä edeltävistä oppilaskodeista Helsingistä sekä Kättilöopistosta Helsingistä.

Itä-Hämeen museo

Itä-Hämeen museo
19600 Hartola
www.ihmuseo.fi

Yhteyshenkilö:
Vesa Järvinen, museonhoitaja
puh. 0440770149
vesa.jarvinen@ihmuseo.fi

Itä-Hämeen museo on paikallismuseo, jonka kokoelmissa on:

- a. Hartolan apteekin esineitä 1900-1980: kalusteita, pulloja, välineitä, kirjallisuutta; noin 500 kpl. Pääosa apteekkari Usko Koskinen-tarvaporin jäämistöstä
- b. Piirieläinlääkäri Axel Alexander Hårdhin (1887-1971) jäämistöä: eläinlääketieteeseen liittyviä esineitä noin 100.
- c. Lääkäri Carl Gustaf Otto (Gösta) von Gerdten. S. 1885 Hartola- k. 1919 - Pöytis. Oli syntynyt Koskipään kartanossa, jonkin verran opiskeluajan esinestöä ja muutamia esineitä lääkärin ammattiin liittyen.
- d. Joitakin yksittäisiä esineitä ja kuvia, liittyvät pääasiassa Hartolan kunnan sairaalaan ja kunnalliskotiin. Lisäksi kunnalliskodista joitakin asukkaiden esineitä.

Jalasjärven museo

Jalasjärven museo
Vanhankirkontie 2 tai Museonmäentie 2
61600 JALASJÄRVI
puh. 06-4560540 (museon aukioloaikoina)
www.jalasjarvenmuseo.toimija.fi

Yhteyshenkilö:
Hilkka Haapamäki
puh. 040 5444614
jalasjarviseura@suomi24.fi

Kokoelmat ovat peräisin Jalasjärven apteekista sekä Jalasjärven Terveyskeskuksesta (ny. JIK). Eri esineitä lienee 20–30. Apteekkiesineistöön kuuluu mm. pari vaakaa, kasvipuristin, pillerinpyörityslautoja, apteekkipulloja. Sairaalavälineistöön kuuluu mm. verenpainemittari, peräsuolentähystin, monenlaisia pieniä lääkärin työvälineitä. Lisäksi kättilön laukku 1900-luvun alusta ja ensimmäinen äitiysavustuspakkaus, nämä eivät täydellisiä. Varastossa potilaan tutkimuspöytä ja parit.

Kainuun museo

Kainuun museo

Asemakatu 4

87100 Kajaani

www.kajaani.fi/fi/palveluopas/kulttuuri/kainuun-museo

Yhteyshenkilö:

Milla Nederström, tekstiilikonservaattori

puh. 044 7100449

milla.nederstrom@kajaani.fi

Kainuun museo on maakuntamuseo, jonne on saatu lahjoituksia mm. maakuntaa kiertäneiltä kätilöiltä sekä lääkäreiltä ja KAKSilta, eli Kainuun keskussairaaltalta. Kokoelmassa on esimerkiksi kaupunginlääkäri Heikki Savolaisen vastaanotto- ja kotikäyntivälineistö lääkärin ja potilaan tuoleista lansetteihin ja kertakäyttöveitsiin sekä Kajaania kiertäneen kätilö Elina Huotarin työvälineistöä ja työvaatetusta pinseteistä peräruiskekannuun. Lisäksi on hammaslääkäri Gretel Ebelingiltä hänen työvälineistöään tuolista poranteriin. Esineitä on useampia satoja pelkästään näiden kolmen henkilön puolesta. Kokoelmien "suurin ja kaunein" esine on ehkä kuitenkin ensimmäinen suomalainen kuljetettava synnytystuoli vuodelta 1981, käytössä vuoteen 1990 asti.

Keski-Suomen museo

Keski-Suomen museo

PL 634

40101 JYVÄSKYLÄ

www.jyvaskyla.fi/keskisuomenmuseo

Yhteyshenkilö:

Sirpa Suhonen, amanuenssi

014-2664361

sirpa.suhonen@jkl.fi

Keski-Suomen museo on kulttuurihistoriallinen museo, jonka kokoelmiin kuuluu Jyväskylän I Apteekin kokoelma, Kankaan Paperitehtaan työterveysaseman kokoelma, jyvaskyläläisen hammaslääkärin kalusto, lisäksi yksittäisinä lahjoituksina hammaslääkärin tuoleja eri vuosikymmeniltä, rullatuoleja, lämpölamppuja, metallisia instrumentteja, metalliastioita, lasiastioita. Esineistöä on noin 450. Yksittäiset esineet ovat tulleet kaupungin terveyskeskusten poistaessa vanhoja esineitä käytöstä, jolloin niitä on tarjottu museolle.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalamuseo

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin sairaalamuseo

Keskussairaalantie 19

40620 Jyväskylä

www.ksshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Muu_toiminta/Sairalamuseo

Yhteyshenkilö:

Susanna Terho, Keski-Suomen museon amanuessi (yritys- ja laitoseuseot)

puh. 014 266 4362

susanna.terho@jkl.fi

Museo tallentaa keskisuomalaisen erikoissairanhoidon historiaa. Tallennusvastuualue käsittää Keski-Suomen sairaanhoitopiirin nykyiset ja entiset sairaalat: Keski-Suomen keskussairaala 1954-, Jyväskylän yleinen sairaala 1850-1954 ja sitä seuranneet Jyväskylän Invalidisairaala ja Jyväskylän Ortopediasairaala 1955-1990, Kinkomaan sairaala 1972-2013 ja sitä edeltäneet Keski-Suomen parantola ja Keski-Suomen keskusparantola 1930-1971, psykiatriset sairaalat Sisä-Suomen sairaala 1953-2008, Juurikkaniemen sairaala 1958-2016, Kangasvuoren sairaala 1958-2014 ja Haukkalan sairaala 1955-2011. Aineistot muodostuvat esine- ja valokuvakokoelmista, kirjakokoelmasta, lähinnä haastattelunauhoitteista sekä kokoelmia tukevista arkistomateriaaleista. Aineistomäärät: esineet (käsittäen arkistomateriaalit ja kirjat) n. 5 400, valokuvat n. 12 000.

Kiteen Kotiseutumuseo

Kiteen Kotiseutumuseo

Pokentie 8

82500 Kitee

www.kiteeseura.com/kotiseutumuseo

Yhteyshenkilö:

Kalervo Rinne, Kitee-Seuran museotoimikunnan puheenjohtaja

puh. 050 3214155

rinne.kalervo@gmail.com

Kotiseutumuseon suojissa on omassa vitriinissään Kiteellä mm. yksityislääkärinä kymmeniä vuosia toimineen lääkäri Erkki Tikan lääkintähuollon välineistöä. Mm. välineistöön kuuluvat normaalit lääkärin työvälineet, kuten näkökyvyn ilmaisin, hampaan poistovälineet, reseptejä, lääkepulloja, kaasunaamari, lämmitysvälineet. Mukana välineistössä oli myös lääkäri Tikan sotarintamalla pitämä sotilaan sairauspäiväkirja. Kiteellä Tikan perikunta lahjoitti välineistön Kiteen Kotiseutumuseolle. Mukana oli myös laaja reseptivalikoima potilaista. Toinen harvinaisuus Kiteen Kotiseutumuseossa on vääpelin, myöhemmin kiteeläisen luutnantin Anders Gustav Winterin (1770–1823) Suomen sodassa 1808–1809 käyttämä lääkekanttiini, joka sisältää lääkeaineita.

Kiteen terveystakeskuksen kokoelma

Kiteen terveystakeskuksen kokoelma
Arppentie 6
82500 Kitee
www.kitee.fi

Yhteyshenkilöt:
Päivi Laine
puh. 044 2990619

Arja Janhonen
puh. 040 1050404

Johtava hoitaja, emerita Pirjo Rinne on parin vuoden ajan pyynnöstä valikoinut Kiteen terveystakeskuksen kellariin aikoinaan kootuista poistoesineistä talletettavaa tavaraa, myös joitakin sote-alan kirjoja. Tavarat ovat aihepiireittäin pääosin lajiteltuna 10 isoon muovilaatikkoon.

Konginkankaan kotiseutumuseo

Konginkankaan kotiseutumuseo

Kirkkotie 4

44400 Konginkangas

www.aanekoski.fi/vapaa-aika/kulttuuri/museot/konginkankaankotiseutumuseo

Yhteyshenkilö:

Satu Ruuska

puh. 041 4646288

satu.h.p.ruuska@gmail.com

Konginkankaan kotiseutumuseon sote-esineistö muodostuu entisen Konginkankaan kunnan alueelta saaduista esineistä. Kesällä 2014 saimme suljetun Konginkankaan terveysasemasta esinelahjoituksen, joka koostuu pääosin kätilön työvälineistä. Esineissä on mm. vaaka, kätilön laukku, mikroskooppi, lääkeampulleja, piikkejä ja sideharsoja. Kaikkiaan esineitä on joitakin kymmeniä.

Kouvolan kaupunginmuseo

Kouvolan kaupunginmuseo
Hyvinvointipalvelut, Poikilo-museot
Varuskuntakatu 11
Kouvola-talo
45100 Kouvola
www.poikilo.fi

Yhteyshenkilö:
Anu Kasnio, intendentti
puh. 020 615 8317
anu.kasnio@kouvola.fi

Kouvolan kaupunginmuseon kokoelmiin kuuluu apteekkimuseon kokoelma. Kouvolassa toimi vuosina 1991–2012 Apteekkimuseo, jossa suurin osa esineistä oli esillä. Museon lakkauttamisen jälkeen esineet on viety kokoelmakeskukseen ja suurimmaksi osaksi valokuvattu. Musketissa on tällä hetkellä 2535 esinettä, sisältäen myös kirjallisuutta. Kokoelma on suurimmaksi osaksi peräisin Kouvolan I Apteekista, joka perustettiin 1890-luvun alussa. Kouvolan I Apteekki toimii edelleen.

Kuopion korttelimuseo (osa Kuopion kulttuurihistoriallista museota)

Kuopion korttelimuseo
Kirkkokatu 22
70100 Kuopio
www.korttelimuseo.kuopio.fi

Yhteyshenkilöt:
Merja Heiskanen, museonjohtaja
puh. 044 718 2611
merja.helena.heiskanen@kuopio.fi

Tapio Laaksonen, yli-intendentti
puh. 044 718 2626
tapio.laaksonen@kuopio.fi

Apteekkitalo avattiin vuonna 1992. Suurin osa esineistöstä on Savon apteekkariyhdistyksen keräämää ja museolle deponoinnin kautta luovuttamaa. Esillä olevan esineistön määrä on noin 950, ja se muodostaa varsin kattavan 1910–1920-lukujen apteekin interiöörin. Kokoelmaa ei tältä pohjalta enää aktiivisesti kartuteta. Museon kokoelmassa on jonkin verran myös muuta apteekkialaan liittyvää valokuva- ja esinekokoelmaa.

Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaalamuseo

Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaalamuseo
Tarinaharjuntie 49, rak. 4
71800 Siilinjärvi
www.psshp.fi/sairaanhoitopiiri/sairalamuseo

Yhteyshenkilö:

Tuija J. Jussila, johdon assistentti, johtajaylilääkärin ja hallintoylihoitajan sihteeri
puh. 017 172 010
tuija.j.jussila@kuh.fi

Museon kokoelmassa on noin 3 500 esinettä, joista suuri osa on erikoissairaanhoidon laitteita, välineitä ja materiaaleja. Lisäksi museosta löytyy 2 000 valokuvaa ja historiallisen terveydenhuollon lääketieteen alan kirjakokoelma. Museossa esitellään Kuopion keskussairaala ja sen edeltäjiä sekä sotasairaaloihin liittyvää aineistoa. Suurin osa esineistöä on sairaalan omasta ”jäämistöstä”, osa kokoelmista on saatu lahjoituksina yksityishenkilöiltä.

Kymenlaakson museo

Kymenlaakson museo
Tornatorintie 99
48100 Kotka
www.kotka.fi/museo
www.merikeskusvellamo.fi

Yhteyshenkilö:
Vesa Alén, intendentti
puh. 040 037 7226
vesa.alen@kotka.fi

Kymenlaakson museossa on Nikelin eli myöhemmältä nimeltään Laajakosken sairaalasta (Kymi / Kotka) tullut hankintaerä, joka käsittää 533 esinettä. Joukossa on hoitotoimenpiteisiin, toimistotyöhön, asumiseen ja pukeutumiseen liittyviä esineitä sekä potilaiden tekemiä käsitöitä. Esineet on ajoitettu pääosin 1950–1980-luvulle. Museo sai esineet lahjoituksena v. 2004. Lahjoitukseen ei kuulunut valokuvia tai arkistoaineistoa.

Lahden kaupunginsairaalan kokoelma

Lahden kaupunginsairaalan kokoelma
Harjukatu 48
15100 LAHTI

Yhteyshenkilö:
Päivikki Lehtinen, sairaanhoitaja
puh. 050 4076843
paivikki.lehtinen@lahti.fi

Lahden kaupunginsairaalan kokoelman alullepanija on Lahden kaupunginsairaalan Launeen osastolla toiminut ylihoitaja Laila Ketola, joka alkoi ottaa talteen käytöstä poistettuja esineitä. Kun Launeen osastot vuonna 1976 lakkautettiin, siirrettiin kertynyt kokoelma kantasairaalaan. Kokoelmaa alettiin kartuttaa myös muilta osastoilta poistetuilla välineillä. Kokoelma karttuu pääasiassa kaupunginsairaalaan poistetuilla esineillä. Esineitä on kortistoituna 2965, mutta osa kokoelmista on numeroimatta.

Lahden museot

Lahden museot
Saimaankatu 11
15140 Lahti
www.lahdenmuseot.fi

Yhteyshenkilö:
Sari Kainulainen, kokoelmapäällikkö
puh. 050 5184594
sari.kainulainen@lahti.fi

Lahden museoiden kulttuurihistorialliseen kokoelmaan on siirtynyt 2016 esineistöä Lahden kaupunginsairaalan museokokoelmista. Sairaalamuseolta saatu esineistö on arvioitu valtakunnallisesti tai paikallisesti merkittäväksi. Lisäksi kokoelmiin on otettu kaikki kaupunginsairaalan museokokoelmiin Viipurista siirtyneet esineet, joilla on niin ikään valtakunnallista merkitystä alkuperänsä vuoksi.

Lapin maakuntamuseo

Lapin maakuntamuseo
Pohjoisranta 4
96200 Rovaniemi

www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Kulttuuripalvelut/Museot/Lapin-maakuntamuseo

Yhteyshenkilö:

Hanna Kyläniemi
puh. 040 728 3362

hanna.kylaniemi@rovaniemi.fi

Lapin maakuntamuseo on maakunnallinen museo. Aineistot ovat peräisin Lapin alueelta, varsin monet niistä Rovaniemen seudulta. Sote-aineistoa on sekä esineitä että valokuvia. Molempia on hyvin hajanaisesti (pieniä määriä) eri sote-sektoreilta; neuvolat, kätilöt, keuhkoparantola, lastenkodit, sairaalat, vanhainkodit, kehitysvammahuolto.

Lappeenrannan museot (Etelä-Karjalan museo)

Lappeenrannan museot
Etelä-Karjalan museo
Kristiinankatu 9
53101 Lappeenranta
www.lappeenranta.fi/museot

Yhteyshenkilö:
Reija Eeva, amanuenssi
puh. 040 838 6592
reija.eeva@lappeenranta.fi

Lappeenrannan museoiden kokoelmiin kuuluu lakkautetun Rauhan kylpylä- ja sairaalamuseon kokoelmat. Kokoelmat sisältävät mm. Rauhan sairaalassa käytettyä esineistöä. Kokoelmassa on esineitä noin 1500 kpl. Valokuvia on 4934. Kokoelmaa ei kartuteta enää.

Lottamuseo

Lottamuseo
Syväranta
Rantatie 39
04310 Tuusula
www.lottamuseo.fi

Yhteyshenkilö:
Kaisa Kinnunen
kaisa.kinnunen@lottamuseo.fi

Päivi Auruksenaho
paivi.auruksenaho@lottamuseo.fi

Lottamuseon sotekokoelma käsittää Lotta Svärd -järjestön lääkintäjaoston toimintaan ja lääkintälottiin liittyvää esineistöä, arkistoaineistoa ja valokuvia. Sosiaalimaiheiseen aineistoon kuuluu myös lottajärjestön perillisen, Suomen Naisten Huoltosäätiön / Lotta Svärd Säätiön sodanjälkeiseen huoltotoimintaan liittyvää aineistoa: säätiöllä on ollut ja on edelleen monenlaista avustus- ja huoltotoimintaa sodasta kärsimään joutuneille varattomille naisille ja lapsille (toipilas- ja lepokoteja, kuntoutus-, koulutus- ja kotiapuavustuksia). Pääosa Lottamuseon kokoelmista on tullut museoon yksityishenkilöiden lahjoituksina ja Lotta Svärd Säätiöltä. Museotoiminnan alkuvaiheessa vuonna 1996 esineistöä perusnäyttelyn sairaalahuoneinteriööriä varten saatiin myös lääkärikeskus Dekstran varastoista Helsingistä, Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitokselta ja Sotilaslääketieteen museosta Lahdesta.

Esineistöön kuuluu mm. lääkintälottien merkkejä (kurssimerkit, jaostomerkit, ansiomerkit), lääkintälotan lääkelaukku, lääkkeitä, erilaisia instrumentteja ja hoitovälineitä, poljettava hammaslääkärin pora ja tuoli, sermi, sairaalatekstiilejä ja siteitä, sairaanhoitohenkilökunnan työvaatteita (paitsi lotille, myös sairaanhoitajille kuuluneita), potilasvaatteita, isokokoinen lääkintäarkku sisältöineen, lääkevaakoja ja punnuksia, pienempiä lääkelaukkuja ja lukuisia erimallisia alusastioita, parranajovälineitä, saippuakuppeja, kannuja, vateja yms. Esineitä on useita satoja.

Lottamuseon asiakirja-arkistossa on lääkintäjaostojen julkaisuja, lääkintälottien kurssiaineistoja, muistiinpanoja, lääkintälottien muistelmia ja päiväkirjoja. Suomen Naisten Huoltosäätiön arkistoaineistossa on esim. avustushakemuksia ja toipilas- ja virkistyskotien toimintaan liittyvää aineistoa. Lottamuseon lehtileikearkistossa on painettuja muistelmia. Käsikirjastoon kuuluvissa painetuissa teoksissa sekä muistelmia-aineistoa

että lääkintälottiin liittyviä tutkimuksia. Enin osa arkisto-aineistosta on saatu lahjoituksena yksityisiltä henkilöiltä. Haastatteluja on saatu myös keruiden avulla ja kirjoja ostettu. Arkistoaineistoa on muutamia hyllymetrejä.

Valokuva-arkistossa on valokuvia ja valokuva-albumeja lääkintälottien kursseilta rauhan aikana ja lääkintälottien työtehtävistä sodan aikana sota- ja kenttäsaaraloissa, varuskunta- ja sotavankisairaloissa, sairasjunissa, ensiapuasemilla, veripalvelussa, apteekeissa ja toipilaskodeissa. Valokuvia on satoja.

Muonion kotiseutumuseo / Apteekkikokoelma

Muonion kotiseutumuseo / Apteekkikokoelma

Lahenrannantie 51

99300 MUONIO

www.muonio.fi/fi/matkailu-ja-elinkeino/nahtavyudet/kotiseutumuseo.html

Yhteyshenkilö:

Paula Löppönen, kirjastonjohtaja

puh. 040 489 5110

paula.lopponen@muonio.fi

Muonion apteekkikokoelman pääosa on saatu lahjoituksena vuonna 1996 Muonion entiseltä apteekkarilta Sinikka Niemeltä. Kokoelmassa on esineitä noin 340 kpl.

Nymanin koti- ja apteekkimuseo

Nymanin koti- ja apteekkimuseo
Kirkkotie 14
Tohmajärvi
www.tohmajarvi.fi/museot

Yhteyshenkilöt:

Ritva Lassila, Tohmajärvi-Seuran sihteeri
puh. 050 320 1160
lassila.ritva@gmail.com

Liisa Laasonen, Tohmajärvi-Seuran puheenjohtaja
puh. 040 105 4015, 0400 626 875 (koti)
liisa.laasonen@tohmajarvi.fi, liisa.laasonen@gmail.com (koti)

Apteekkimuseon esineistö on koottu eri apteekkareilta saaduista apteekin työvälineistä ja lääkepulloista yms. Muutama kaluste on peräsin apteekkari Nymanin Tohmajärvelle 1866 perustamasta apteekista. Esineitä on muutama sata, mutta kaikkia ei ole luetteloitu. Lisäksi on tohmajärveläisen terveydenhoitaja Pirjo Rinteen kokoamaa esineistöä lääkäreiden ja hammaslääkäreiden sekä neuvoloiden käytössä olleista välineistä, laitteista ja tietotauluista, jotka hän lahjoitti 2011 Tohmajärvi-Seuralle. Niitä on arviolta n. 300 kappaletta.

Orionin kokoelma

Orionin kokoelma, ”Orion-museo”
Orionin pääkonttori
Orionintie 1 A
02200 Espoo
www.orion.fi

Yhteyshenkilö:
Isto Peltonen, arkistonhoitaja
puh. 050 966 3503
isto.peltonen@orion.fi

Orionin kokoelma käsittää lääketieteellisuuden historiaa Orionin ja sen edeltäjien sekä tytäryhtiöiden piiristä 1890-luvulta nykypäiviin. Esineitä on parisen tuhatta, ja lisäksi kokoelmaan kuuluu asiakirjoja ja valokuvia. Mukana on myös apteekkari Albin Koposen 1899 perustaman Suomen ensimmäisen lääketehaan jäämistöä. Kokoelma kuvaa lähinnä lääkkeiden teollista valmistusta 1890-luvun lopulta nykypäiviin. Näyttelyn lisäksi on pieni esinekokoelma, joka on varastoitu Orionin pääkonttoriin. Valokuvat ja asiakirjamateriaali säilytetään Orion Oy:n keskusarkistossa.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin osastokokoelmat

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin osastokokoelmat
www.pshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri

Silmäkeskuksen yhteyshenkilö:
Sirpa Miettunen
sirpa.miettunen@pshp.fi

Suupolin yhteyshenkilö:
Timo Peltomäki
timo.peltomaki@pshp.fi

Silmäkeskuksessa on potilastyössä käytettyä esineistöä osastonäyttelyssä. Siiriin luetteloituja esineitä on n. 270.

Suupolin Carin Johanson -näyttelyssä on oikomishoidon historiaan liittyvä Suomen ensimmäisen ortodontin Carin Johansonin esineistöä. Esineitä on n. 118 Siiriin luetteloituna.

Vammalan sairaalassa on myös jotain esineistöä.

Pitkäniemen sairaalamuseo

Pitkäniemen sairaalamuseo
Pitkäniemen Linna
33800 Pitkäniemi
www.pshp.fi

Yhteyshenkilöt:

Heimo Siivonen, atk-asiantuntija
puh. 03 311 63667, 050 3068136
heimo.siivonen@pshp.fi

Tarja Roponen, sihteeri
puh. 03 311 69147
tarja.roponen@pshp.fi

Anu Salmela, maakuntamuseotutkija
puh. 050 0830130
anu.salmela@tampere.fi

Anne Vaihi (vierailut museossa)
puh. 050 3068 135

Vuonna 1975 perustettu Pitkäniemen sairaalamuseo kertoo mielisairaanhoidon vaiheista Pitkäniemen keskuslaitoksessa, joka avattiin vuonna 1900. Esineistöä on 1900-luvun alusta 2000-luvulle. Pitkäniemessä on Siiriin luetteloituja esineitä n. 1400 kpl ja valokuvia arviolta 1000–4000 kpl. Muuta aineistoa on arviolta 20 hyllymetriä (joukossa on mm. haastatteluja). Kokoelmaan kuuluu monipuolista esineistöä, kuten hoitovälineitä, huonekaluja, tekstiilejä, astioita, potilastöitä, lääkepakkauksia ja -pulloja.

Osa Kaivannon sairaalan museon kokoelmista on siirretty Pitkäniemeen poistoinventoinnin yhteydessä keväällä 2015. Kaivannon sairaalamuseo on lakkautettu Kaivannon sairaalan lakkauttamisen yhteydessä.

Pohjanmaan museo

Pohjanmaan museo
Museokatu 3
65100 Vaasa
www.pohjanmaanmuseo.fi

Yhteyshenkilö:
Auli Jämsänen, kokoelmapäällikkö
auli.jamsanen@vaasa.fi

Pohjanmaan museossa on jonkin verran lääketieteellisiä esineitä, mutta ei mitään erityistä tavoitetta tai aikomusta kerätä niitä lisää. Museon historian keskeinen hahmo Karl Hedman (1864–1931) oli lääkäri, joten tällaista esineistöä on kertynyt museoon sen myötä. Pohjanmaan museon kokoelmiin kuuluvat lääketieteelliset esineet, joita yhteensä lienee yli 1000 kappaletta:

- Karl Hedmanille kuuluneita lääketieteellisiä instrumentteja ym., kokonainen lääkärinvastaanoton kalustus
- eri-ikäisiä apteekkipulloja ja –purkkeja (myös Vanhan Vaasan ajalta, ennen 1852)
- Vaasan keskussairaalan lahjoittamia koneita ja välineitä, tulleet museoon 1970-luvulla
- välskärin työvälineet
- kätilön työvälineet
- Vaasan Lääkäriyhdistyksen lahjoittamia esineitä 160 kpl, tulleet museoon 1980-luvulla
- hammaslääkärin työvälineitä, usealta eri lääkäriltä
- Vaasan Puuvillalle kuuluneita hoitovälineitä
- optikon työvälineet
- eläinlääkärin työvälineitä
- lääkäri Heikinheimon vastaanoton kalusteita
- Vaasan tuberkuloositoimistosta tulleita esineitä

Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Hilma

Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Hilma
Koskikatu 5
80100 JOENSUU
www.joensuu.fi/pohjoiskarjalanmuseo

Yhteyshenkilö:
Erkki Matikainen, amanuenssi
erkki.matikainen@jns.fi

Musketti-museotietojärjestelmän mukaan Pohjois-Karjalan museon esinekokoelmissa on 28 objektia (haettu asiasanalla ”terveydenhoito”, luku sisältää myös käyttökokoelmat eli opetuskokoelman ja käsikirjaston). Valokuvakokoelmissa on 71 kuvaa (asiasana ”terveydenhoito”). Nämä luvut eivät ole totuus, sillä kaikki kuva- ja esineaineisto ei ole Musketissa.

Pohjois-Pohjanmaan museo / Museo- ja tiedekeskus Luuppi

Pohjois-Pohjanmaan museo
Museo- ja tiedekeskus Luuppi
PL 26
90015 Oulun kaupunki
<https://www.ouka.fi/oulu/luuppi/pohjois-pohjanmaan-museo>

Jonna-Maria Mölläri, kokoelma-amanuenssi
puh. 044 703 7185
jonna.mollari@ouka.fi

Oulun sairaalatoimintaan liittyvää esineistöä oli alkuaan kerätty 1970–1980-luvun vaihteessa Oulun Yliopistollisen keskussairaalan (nykyään OYS) eri klinikoille sekä Oulun kaupungin sairaaloihin ja terveystieteiden keskuksiin. Vuonna 1983 perustettiin Terveystieteiden museotoimikunta huolehtimaan ja edistämään esineistön säilymistä ja luettelointia.

Terveystieteiden museon kokoelma, jota nimeä kokoelmasta käytetään, on yksi kuudesta Pohjois-Pohjanmaan museon pääkokoelmasta . Kokoelma käsittää useita alakokoelmia. Kokoelmastatuksen esineistöt saivat vuonna 1985. Kokoelmaa on täydennetty 1980-luvun aikana yksityisiltä lääkäreiltä saaduilla, terveydenhoitoon liittyvillä esineillä. Esineistöä on myös saatu 1980–1990-luvulla esimerkiksi Oulun sairaanhoito-oppilaitokselta, Joulumerkkikodista, Oulun sairaalasta ja Päivärinteen sairaalasta. Terveystieteiden museon kokoelmassa on lähes 6 000 museo-objektia. Alakokoelmissa on erilaisia tutkimus- ja hoitovälineitä, tekstiilejä, kirjoja, pienesineistöä sekä lääkäreiden vastaanoton kalusteita. Valokuva- ja arkistomateriaali sekä lehtileikkeet ovat omia alakokoelmiaan, mutta arkistomateriaalia on myös yksittäisiissä alakokoelmissa. Suurimpia esineitä ovat erilaiset sairaalalokalusteet sekä hengityskoneet. Kokoelmissa on myös erityislääkäreiden esineistöä kuten silmälääkäreiden, hammaslääkäreiden ja gynekologien välineistöä.

Pohjois-Savon palomuseo

Pohjois-Savon palomuseo

Volttikatu 1 A

70150 Kuopio

www.pspelastuslaitos.fi/Pohjoissavo-546

Yhteyshenkilö:

Tytti Räikkönen-Partanen, museovastaava

puh. 017 188 118

tytti.raikkonen-partanen@kuopio.fi

Terveysthuoltoalan kokoelmia museossa on pieni määrä, joka liittyy vuonna 1917 Kuopion palokunnassa alkaneeseen sairaankuljetustoimintaan, 1980-luvulta eteenpäin myös ensihoitoon. Esinekokoelmassa on mm. 1 lääkäriambulanssi, vajaa parikymmentä teknistä laitetta (mm. hapenantolaitteita, deffaa jne). Lisäksi kokoelmissa on ensiapulaukkuja sisältöineen, sairaankuljettajien vaatetusta muutama asu sekä pieni määrä sekalaista esineistöä. Valokuvakokoelmassa aiheeseen liittyvää kuvamateriaalia on vanhemmassa aineistossa pääasiassa ajoneuvoista, näytöksistä ja muutamasta tehtävätilanteesta. Uudemman aineiston läpikäynti on alkamassa ja siitä löytyy merkittävästi enemmän myös sairaankuljetukseen ja ensihoitoon liittyvää kuvamateriaalia, osa myös salaiseksi luokiteltavaa onnettomuuspaikkakuvaa.

Porin Lasarettimuseo

Porin Lasarettimuseo
Maantiekatu 31
28120 Pori
www.pori.fi

Yhteyshenkilö:
Ei ole

Porin kaupunginsairaalan aineistoa, joka on ollut esillä kaupunginsairaalan omassa museossa. Kaupunginsairaala ”lakkautettiin” noin 2010 kun rakennus meni remonttiin. Kokoelma on pakattu ja varastoitu kaupungin sairaalan tiloihin.

Kokoelma on luetteloitu Access-tietokantaan ja luettelo on Satakunnan Museon hallussa. Kokoelma vaikuttaa hyvin tyypilliseltä sairaalamuseon kokoelmalta, jolla on enemmän paikallista kuin valtakunnallista merkitystä. Paikallista merkitystä on runsaasti, koska sairaala on toiminut samassa rakennuksessa köyhäintalon ajalta lähtien. Tuon ajan esineistöä kokoelmassa ei kuitenkaan ole.

Porvoon museo (Itä-Uudenmaan maakuntamuseo)

Porvoon museo (Itä-Uudenmaan maakuntamuseo)
Raatihuoneenkatu 21
06100 Porvoo
www.porvoonmuseo.fi

Yhteyshenkilö:
Juha Jämbäck, amanuenssi
puh. 019 574 7525
juha.jamback@porvoonmuseo.fi

Esinekokoelmat:

- Neuvola- ja kättilöiden käyttämää esineistöä entisen Porvoon maalaiskunnan alueelta, n. 100

Historiallinen arkisto:

- Porvoon maalaiskunnan neuvola-arkisto
- Mannerheimin lastensuojeluliitto: sotakummilapsiarkisto
- Föreningen till förmån för Pauvres Honteux i Borgå stad r.f. (1924-1979) –yhdistyksen arkisto
- Livbojen i Borgå – Porvoon Pelastusrengas (per. 1934) -yhdistyksen arkisto

Kuva-arkisto:

- n. 550 valokuvaa, aiheina sairaalat, neuvolat, lastenkodit, vanhainkodit, apteekit

Puuhkalan kotiseutumuseo

Puukalan kotiseutumuseo

Puuhkalantie 6

84100 Ylivieska

http://www.ylivieska.fi/kulttuuritoimi/puuhkalan_museo

Yhteyshenkilöt:

Katriina Leppänen, kulttuurijohtaja

puh. 044-4294 354

katriina.leppanen@ylivieska.fi

Kati Pehkonen, museosihteeri

puh. 044-4294 441

kati.pehkonen@ylivieska.fi

Puuhkalan kotiseutumuseon alaisuudessa on apteekkiosasto, jonka esineistöstä osa on Ylivieskan ensimmäisestä apteekista, mm. kalustus (lahj. Saimi Koukku-Harola). Esineistöä on lahjoittanut myös mm. Liisa Syrjälä Ylivieskan apteekista, sekä Alavieskan apteekista muutamia esineitä. Apteekkiesineistöä on arviolta 150–200 väliltä. Osa esineistöä on vielä luetteloimatta, mm. lääkepakkauksia ja etikettejä. Joitakin valokuvia kuuluu myös kokoelmaan. Jotain kirjallisuuttakin on, mutta määrä kaippaa tarkistamista.

Rauman merimuseo

Rauman merimuseo
Kalliokatu 34
26100 Rauma
www.rmm.fi

Yhteyshenkilö:
Sonja Mäkinen, vs. museoamanuessi
puh. 050 407 7080
makinen@rmm.fi

Rauman merimuseo on historiallinen erikoismuseo, jonka vastuulla on kansallisen tallennustyönjaon mukaisesti kerätä, tallentaa ja tutkia raumalaista aineellista kulttuuria merenkulkuun liittyen. Merimuseon kokoelmissa on sosiaali- ja terveysalaan liittyvää esineistöä seuraavasti: Esinekokoelma: Lääkelaatikko sisältöineen purjelaivasta Uljas ja muutamia side- ja ruiskuvälineitä, jotka on hankittu toisen maailmansodan jälkeen. Asiakirja-arkisto: Kaksi alusten kapteeneille suunnattua lääkemainosta 1800-luvulta. Valokuva-arkisto: alle 10 digitoitua valokuvaa merimieslääkäreihin, laivojen lääkekaappeihin ja työterveyteen liittyen. Tämän lisäksi merimuseon kirjastoon kuuluu myös merelliseen terveydenhuoltoon liittyviä teoksia. Esineet ja asiakirjat on saatu pääosin lahjoituksina yksityishenkilöiltä ja yrityksiltä.

Saamelaismuseum Siida

Saamelaismuseum Siida
Inarintie 46
99870 Inari
www.siida.fi

Yhteyshenkilö:
Anni Guttorm, amanuenssi
puh. 0400 891 860
anni.guttorm@samimuseum.fi

Saamelaismuseon kokoelmissa on kättilö ja terveystissar Rita Berggrenin 1950–1970-luvulla Utsjoen Outakoskelta ottamia valokuvia, joissa on muun muassa terveydenhoitoon liittyvää kuva-aineistoa. Berggren toimi Outakoskella kättilönä ja terveydenhoitajana. Kokoelmassa on yht. 320 valokuvaa. Berggrenin kokoelman kuvia käytetään säännöllisesti näyttelyissä, sillä aineisto on upea. Erityisesti saamelaislapsista otetut kuvat ovat huomionarvoisia, sillä saamelaisiin liittyvässä kuva-aineistossa lapset ovat harvoin päässeet kuvauskohteeksi.

Hiljattain on aloitettu Utsjoen kunnan kanssa yhteistyö kunnan omistuksessa olevan Utsjoen vanhan sairausmajan esineistön näytteille saamiseksi. Kävimme jo lyhyesti tutustumassa esineistöön, mutta se on tarkoitus inventoida kunnolla syksyllä. Sairaushuone on rakennettu 1928 ja se on ollut toiminnassa Utsjoella aina siihen saakka kunnes nykyinen terveyskeskus valmistui 1984. Kokoelmassa on hoitotyöhön (tutkimusvälineitä, sidetarpeita, vaakoja, vauvan vaatteita ja sänkyjä, keskosten kuljetuskaappi yms., tarkempi sisältö selviää kun pääsemme inventoimaan esineistön) liittyvää esineistöä, määräksi arvioisin pikaisen näkemisen perusteella noin 100.

Sairaalamuseo (Seinäjoki)

Sairaalamuseo
Björkenheimin puistotie 2
60100 Seinäjoki
www.epshp.fi/sairaalamuseo

Yhteyshenkilö:
Saara Ijäs, Etelä-Pohjanmaan terveydenhuollon perinneyhdistyksen puheenjohtaja
puh. 045 2320770
saara.ijas@kolumbus.fi

Sairaalamuseon kokoelmat koostuvat lääninsairaalan/Seinäjoen keskussairaalan, Härmän tuberuloosiparantolan ja Törnävän sairaalan (psyk.sairaala) esineistöstä. Mukana on myös jonkin verran Seinäjoen sairaanhoito-oppilaitoksen materiaalia sekä yksityisiltä henkilöiltä saatuja esineitä ja kirjoja. Aineistot on peräisin ko. laitoksilta ja yksityisiltä henkilöiltä. Esineitä on 5000–10000, joista on sähköisesti luetteloitu n. 3000. Kirjasto käsittää n. 4700 nidettä (eri lääketieteen erikoisaloilta ja hoitotyön alueelta). Kirjat on kaikki luetteloitu. Sairaalamuseolla on myös laaja valokuvamateriaali, arviolta n. 7000 kuvaa, josta on sähköisesti luetteloitu n. 1000.

Seilin museokirkon kokoelma (a) & Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kokoelma (b)

Seilin museokirkon kokoelma (a)

Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kokoelma (b)

Saaristomeren tutkimuslaitos

Seili

21660 Nauvo

<http://www.utu.fi/fi/yksikot/tyyk/saaristomeren-tutkimuslaitos/museokirkko/Sivut/home.aspx>

<http://seilinemuseokirkko.blogspot.fi/>

Yhteyshenkilö:

Taina Niemi, museovastaava

puh. 02-333 9023 / 040 738 3136 (touko–syyskuu)

tatuni@utu.fi

Nimitystä "Seilin museokirkko" käytetään monissa yhteyksissä kattoterminä Seilin museo(i)lle, mutta paperilla Seilissä on siis kaksi erillistä kokoelmaa joilla eri omistajat.

a) Seilin museokirkon kokoelma

V. 2005 inventaarion mukaan kirkossa on n. 80 esinettä/esinekokonaisuutta, enimmäkseen kirkollista esineistöä. Itse kirkkorakennus on rakennettu v. 1733 Seilin kruununhospitaaliksi. Vanhimmat kirkossa olevat esineet ovat peräisin nykyistä kirkkoa edeltäneestä kappelista 1600-luvulta. Uusin on esine v. 2014 lahjoitettu kopio vanhasta (Kansallismuseon konservointilaitokselle siirretystä) alttarivaatteesta. Joukossa joitain esineitä, jotka eivät ole varsinaisesti museo- vaan käyttöesineitä, kuten satunnaisissa kirkollisissa tilaisuuksissa käytettävät modernit virsikirjat ja urkuharmooni. Kirkossa nykyään olevien esineiden lisäksi Seilin kirkon arvoesineitä on Turun Museokeskuksen ja Kansallismuseon hallussa & säilytyksessä.

b) Seilin mielisairaalan esineistöä turvalaitoksen eli asyylin (1840-1889) ja naismielisairaalan (1889-1962) ajalta

V. 1989 tehdyn pääluettelon mukaan kokoelmassa on 365 luetteloitua esinettä, joista suurin osa mielisairaalan ajalta, mutta jotkin esineet Saaristomeren tutkimuslaitoksen historiaan kuuluvia. Tärkeimmiksi katsotut sairaalaesineet on viety v. 1962 jälkeen silloiseen Lääketieteen historian museoon (nykyinen Helsingin yliopistomuseo); Seiliin jääneessä esineistössä on paljon käsityövälineitä ja sairaalaan kuuluneen

maatilan tarvekaluja. Lisäksi eri puolilla Seiliä on säilössä huomattava määrä toistaiseksi luettelomattomia esineitä, esim. mielisairaalaista peräisin olevia huonekaluja.

Vuonna 2009 tehdyn kokoelmapolitiikan mukaan Seilin kokoelmaa ei varsinaisesti kartuteta, mutta lisäyksiä tehdään tarvittaessa. Esimerkiksi STL:n kokoelmaan on tarkoitus luettelointiprojektin edetessä lisätä & luetteloida hajallaan eri rakennuksissa käytössä tai varastossa olevat, mielisairaalan kalustukseen ilmeisesti 1860-luvulta asti kuuluneet tuolit ja pöydät.

Serlachius-museot

Serlachius-museot
Joenniementie 47
35800 Mänttä
www.serlachius.fi

Yhteyshenkilö:
Milla Sinivuori-Hakanen, tutkija
puh. 040 7231598
milla.sinivuori-hakanen@serlachius.fi

Serlachius-museoita on kaksi. Gustaf on kulttuurihistoriallinen museo ja Gösta taidemuseo. Kulttuurihistorialliseen kokoelmaan kuuluu pääasiassa G. A. Serlachius Osakeyhtiön ja Mänttään liittyviä aineistoja. Terveystieteiden osastolle kuuluu n. 50, joista osa liittyy kunnalliseen (Mänttä), osa työterveyshuoltoon (Kankaan tehdas, Jyväskylä).

Sisar Aino -museo ja Rinnekodin museo

Sisar Aino -museo
Rinnekodin museo
www.rinnekoti.fi

Yhteyshenkilö:
Anne Honkanen, kehittämiskoordinaattori
0400 545 884 tai 09 855 1440
anne.honkanen@rinnekoti.fi

Sisar Aino -museo on Sisar Aino Miettisen kotimuseo. Sisar Aino Miettinen syntyi Helsingissä 1885. Hän toimi Helsingin Diakonissalaitoksen oppilasosastonjohtajana 1918–1938. Vuodesta 1938 hän siirtyi kokonaan Rinnekodin tehtäviin. Pitkäaikainen ja ansiokas elämäntyö kehitysvammahuollon palveluksessa ja Rinnekodin johtajattarena jatkui vuoteen 1959. Eläkkeelle siirtymisensä jälkeen hän jäi asumaan Rinnekodin Muistolaan. Hänen kotinsa entisöitiin museokäyttöön vuonna 2007.

Rinnekodin museo valokuvineen ja esineistöineen vie aikamatkalle Rinnekodin ja kehitysvammahuollon historiaan. Tilan töissä tarvittut välineet, kuten justeerit, rukiit, nypläystyynyt ja pesulaudat kertovat arkisesta työstä, johon osallistuivat sisarten ja työväen ohella myös asukkaat kukin omien kykyjensä mukaan. Seisomasukset, napitusnuket, kouluvihot ja muut esineet osoittavat, että kuntoutus, kehittäminen ja koulutus olivat tärkeä osa kehitysvammaisten asukkaiden päivää.

Aineisto on peräisin Rinnekodista. Aineiston määrästä ei ole tietoa. Aineistoa ei ole luetteloitu.

Sotilaslääketieteen museo

Sotilaslääketieteen museo

Helsingintie 199

15700 Lahti

www.facebook.com/Hennalan-museot-149980731825806/

Yhteyshenkilö:

Seppo Toivonen

puh. 050 309 2232

seppo.toivonen@phnet.fi

Suomen sotien 1939–1944 lääkintähuolto etulinjan joukkojen lääkinnästä koti-Suomen sotasairaalaan. Rauhanajan sotilassairaalat: Kaartin sairaala, Viipurin Sotilassairaala, KSS 2 Lahti, Viipurin Sotilasapteekki, Ilmavoimien ja merivoimien lääkintähuolto, Rokotukset Puolustusvoimissa, nykyaikainen kenttälääkintä.

Tampereen apteekkimuseo

Tampereen Apteekkimuseo

Yhteyshenkilö:

Tampereen Museoapteekkiyhdistys Ry

Helena Rantanen

Kansakouluntie 8 B

13100 Hämeenlinna

Tampereen alueen apteekeista kerättyä vanhaa apteekkiesineistöä ja kirjallisuutta ja Härmälän vanhan apteekin kalusteista koottua esineistöä.

Tampereen kaupunki / Museopalvelut / Historialliset museot

Tampereen kaupunki / Museopalvelut / Historialliset museot

www.vapriikki.fi

Yhteyshenkilö:

Teemu Ahola, kokoelmapäällikkö

puh. 040 761 5905

teemu.ahola@tampere.fi

Teknillisen museon kokoelmaan aineistoa on kerätty teknisen kehityksen näkökulmasta ja materiaali on erittäin kirjavaa. Mukana on lääketieteellisiä kojeita, mm. röntgenlaitteita. Arviolta sote-puolen esineistöksi laskettavaa materiaalia on kokoelmassa muutamia satoja. Joitakin kymmeniä esineitä on luetteloitu. Teknillisen museon kokoelmaan kuuluu lisäksi ns. sosiaalimuseon erä. 1980-luvulla lakkautetusta Sosiaalimuseosta (sijaintipaikka Helsinki) on tullut materiaalia Tampereen museoihin. Erään kuuluu mm. pahvisia opetustauluja hygieniasta ja oikeanlaisen ravinnon merkityksestä, vaha- ja kipsihavaintotauluja ('täinen pää', 'rokkotauteja'), pienoismalleja ('siisti koti' ja 'likainen koti') sekä erilaisia vahamalleja ruoka-aineista sekä avattavia havaintomalleja ihmisruumiin osista ('silmä', 'hampaisto', 'keuhkot'). Osa esineistä on saksalaista alkuperää, ja niillä voi olla yhteys Arvo Ylppöön. Sosiaalimuseon erään kuuluvan materiaalin kokonaismäärä ei ole tiedossa. Arvio on 50–200 esinettä. Vapriikin kuva-arkistossa on seitsemän laatikollista Sosiaalimuseon kuvamateriaalia. Materiaalin on valmistanut Deutsche Hygiene Museum, ja kokonaisuus koostuu ns. valistusmateriaalista. Piirroksia ja taulukoita, kuvia sairauksista, rakennuksista, ruokailutilanteista. Näitä lienee käytetty valistukseen ja opetukseen siitä, millainen on terveellinen koti/ ruokailutottumukset jne.

Suomen koulumuseon kokoelmaan on tallennettu mm. kokonainen (koulu)hammaslääkärin vastaanottotila kaikkine tarvikkeineen (huonekalut, tekstiilit, hampaistonhoitotarvikkeet). Yhteensä materiaalia on tässä osakokoelmassa useita satoja.

Tekniikan museo

Tekniikan museo
Viikintie 1
00560 Helsinki
www.tekniikanmuseo.fi

Yhteyshenkilö:
Kirsi Ojala, kokoelmapäällikkö
puh. 050 5208755
kirsi.ojala@tekniikanmuseo.fi

Tekniikan museo on valtakunnallinen erikoismuseo, joka tallentaa suomalaista teollisuutta, teknologioita ja keksintöjä. Sote-kokoelmaksi voi kutsua lääketekniikan kokoelmaa, yhtä apteekkia kalusteineen ja 1990–2000-luvun muutamaa suomalaista keksintöä. Lääketekniikan kokoelma on läpikäymätön suurimmaksi osaksi. Sen useilta eri lahjoittajilta tulleiden esineiden on arvioitu olevan 1940–1970-luvulta. Apteekki-kokonaisuus on otettu vastaan kemianteollisuuden (lääkekemia) tallennusvastuusta johtuen 1990-luvulla.

Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum

Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum

Torikatu 4

95400 Tornio

050 597 1559

www.tornio.fi/museo

Yhteyshenkilöt:

Elisa Tarkkanen, amanuenssi

puh. 050 597 1558

elisa.tarkkanen@tornio.fi

Riikka Pyykkö, arkistonhoitaja

puh. 040 647 3466

riikka.pyykk@tornio.fi

Tornionlaakson maakuntamuseo - Tornedalens museum on maakunnallinen keskusmuseo, jonka toimialuetta on Tornionlaakso ja vuoden 2014 alusta myös Haaparanta kaupunkien välisen sopimuksen mukaisesti.

Sotekokoelmat:

ESINEKOKOELMA:

- oven saranat ja ovikello Tornion apteekista.
- eläinlääkärin työkojeita, kansanomaisen eläinlääkärin käyttämät hevosen suun ja hampaiden tasausvälineet.
- suoneniskurautoja.
- saviruukku vanhasta apteekista.
- tri Einar Kalmin perikunta: lääkärin tutkimustuoli, wc-astia, desinfioimislaite, vesisäiliö, lääkärinlaukku, suurennuslukulaite, suurennuslamppu.
- vanhan apteekin kaappeja 2 kpl.
- peräruisku 2 kpl.
- kupparinsarvia 15 kpl.

- op. Sakari Niemen lääkintävälineitä 2 kpl.
- leikkausveitsi.
- lääkepurkki.
- rautatielääkäri Soilusen välineitä: puhallin, hammasporien säilytysrasia + porat, instrumenttien sterilointilaite, sterilointikapseli, näytelevysarjapakkaus, keuhkokuvalaimesin, näkötaulu + karttakeppi, silmälasien koetussarja, spaateli, stetoskooppi, otsapeili.
- Lääkärinlaukku.
- sairaalan kassakaappi Tornion sairaalasta.
- sairaalainstrumentteja yms Tornion sairaalasta 238 kpl.
- apteekkipulloja
- tohtori Wasastjernan instrumentteja: stetoskooppi, verenpainemittari 2 kpl, silmälasien koetussarja, kuuntelutorvi, näyteputkia koteloineen, näöntarkastustaulu, ruisku sterilointikoteloineen, sterilointiastia, neularasia, erilaisia instrumentteja, röntgenesiliina, punktioneula, sondi, injektioneula, katetri, silmälääkärin instrumentteja.
- apteekin puinen kuivarohdosastia.
- apteekkipullo.
- rokotusneula.
- sairaalatarvikkeita + ensiapuvälineitä Tornion terveyskeskuksesta, kaksi puulaatikollista.
- Tornion apteekin resepti vuodelta 1908 2 kpl.
- mankeli Hartmanin yleisestä sairaalasta.
- kamferitippapullo Tornion apteekista.

VALOKUVAKOKOELMA:

- apteekki-aiheisia valokuvia, pääasiassa Tornion apteekkia, noin 65 kpl.
- sairaala-aiheisia valokuvia, pääasiassa Tornion yleistä sairaalaa ja terveyskeskusta, noin 90 kpl.

ARKISTOKOKOELMAT:

- Tornionlaakson maakuntamuseon kirjastoarkisto-kokoelmassa on apteekkari Toimi Wilenin kokoama Tornion apteekki -kokoelma noin 0,16 hm.
- Kartta- ja piirustuskokoelmassa Tornion seudun sairaalarakennuksia koskevia rakennuspiirustuksia noin 15 kpl.

Turun Lasarettimuseo

Turun Lasarettimuseo
Kiinamylynkatu 4-8
rakennus 13
20520 Turku
Postiosoite:
Turun Lasarettimuseo
PL 52
20521 Turku

www.vsshp.fi/fi/sairaanhoitopiiri/lasarettimuseo

Yhteyshenkilö:

Anna-Maria Niinikoski, museonhoitaja
puh. 050 5714 030
anna-maria.niinikoski@tyks.fi

Turun Lasarettimuseon alle kuuluu neljä esinekokoelmaa: Turun Lasarettimuseon kokoelma, Paimion sairaalan kokoelma, Loimaan sairaalan kokoelma sekä Halikon sairaalan kokoelma. Näistä Turun Lasarettimuseon kokoelma sekä Loimaan sairaalan kokoelma koostuvat laajemmin yleislääketieteellisistä esineistä sekä kirurgisista esineistä. Lasarettimuseon kokoelma on pääosin Turun yliopistollisesta keskussairaalaista, mutta siinä on esineistöä myös yksityisiltä lahjoittajilta. Esineistöstä on WebMusketissa noin 1100 esinettä ja luetteloimatta on suunnilleen 700–900.

Loimaan sairaalan esinekokoelmasta WebMusketissa on yksittäisiä esineitä, luetteloituja esineitä on noin 800–900 ja luetteloimatta suunnilleen 400–500.

Paimion sairaalan kokoelma koostuu yleislääketieteellisen esineistön lisäksi pääosin tuberkuloosiin ja hengityselinsairauksiin liittyvästä esineistöstä. Lisäksi Paimion sairaalan yhteydessä on listattu Alvar Aallon suunnittelemat sairaalan alkuperäiset huonekalut, mutta ne eivät ole osa museokokoelmaa. Paimion sairaalan kokoelmasta WebMusketissa on yksittäisiä esineitä. Kokoelmaan kuuluu muutama sata esinettä, joista suurin osa on luetteloimatta. Aallon listattuja esineitä on noin 1270.

Halikon sairaalan esinekokoelmassa on pääasiassa mielenterveyteen liittyvää esineistöä, mutta myös muuta sairaalaesineistöä, noin 600 esinettä.

Lasarettimuseon valokuvakokoelmassa on noin 400 valokuvaa, joista pääosa on digitoitu. Loimaan sairaalan valokuvat ovat sairaalan arkistossa. Paimion sairaalan valokuvakokoelma on digitoinnin alla. Noin 700 valokuvaa on digitoitu, 200–300 on vielä työn alla. Halikon sairaalan valokuvakokoelma on tällä hetkellä pieni, kuvia on joitakin kymmeniä. Digitointia ei ole aloitettu.

Turun museokeskus (Apteekkimuseo ja Qwenselin talo)

Apteekkimuseo ja Qwenselin talo (Turun kaupungin museopalvelut)

Läntinen rantakatu 13b

PL 286, 20101 Turku

www.turku.fi/apteekkimuseo

Yhteyshenkilö (kokoelmat):

Riitta Kormano

riitta.kormano@turku.fi

Turun museokeskukseen kuuluvan Apteekkimuseon esineistö keskittyy aikakauteen ennen lääkkeiden teollista valmistusta, siis lähinnä 1800-lukuun ja 1900-luvun alkuun, mukana on joitakin esineitä myös edellisiltä vuosisadoilta. Apteekkimuseo avattiin 1958, ja sitä ennen esineistöä oli otettu vastaan lahjoituksena apteekeista eri puolilta Suomea Turun Apteekkimuseotoimikunnan toimiessa keräämisessä aktiivisesti.

Kokoelma on karttunut jatkuvasti sen jälkeenkin, suurimpana eränä ns. Lydmanin kokoelma 1864. WebMusketti-tietokantaan on Apteekkimuseon osalta digitoitu n. 3800 objektia, mukana museon yhteydessä oleva Qwenselin säätyläiskodin irtaimisto, ehkä n. satakunta esinettä. Digitoimattomien esineiden määrää on vaikea arvioida, se liikkuu varovaisestikin arvioiden sadoissa.

Turun Terveydenhuoltomuseo

Turun Terveydenhuoltomuseo
Kunnallissairaalan tie 20, rakennus 13, 20700 Turku
www.turku.fi/toimipaikat/turun-terveydenhuoltomuseo

Yhteyshenkilöt:

Anneli Niemi, Turun Terveydenhuoltomuseon ystävät ry:n puheenjohtaja
puh. 040 1715422
anneli.niemi@pp3.inet.fi

Anna-Maria Niinikoski, Turun Terveydenhuoltomuseon ystävät ry:n hallituksen jäsen
puh. 050 3530824
annamaria.niinikoski@gmail.com

Turun Terveydenhuoltomuseon kokoelma on osa Turun museokeskuksen esinekokoelmia. Kokoelma koostuu pääasiassa Turun alueen eri terveydenhuollon toimijoiden esineistöstä. Joukossa on nykyisen kaupunginsairaalan ja sen alueella olleisiin eri sairaaloihin liittyvää esineistöä, kuten leikkaussalivälineitä ja -koneita, yleislääketieteellistä esineistöä, tartuntatauteihin (mm. tuberkuloosi) liittyvää esineistöä, mielenterveyshoidon esineistöä, sukupuolitauteihin liittyvää esineistöä. Lisäksi kokoelmaan kuuluu äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan liittyvää esineistöä sekä jonkin verran synnytyssairaala Heidekenin esineistöä. Kokoelmaan kuuluu myös kouluterveydenhoidollisia välineitä, kuten näön- ja kuulontutkimusvälineitä sekä jonkin verran hammaslääkärin välineistöä. Uusimpana kokonaisuutena on esille laitettu lääkepurkkeja, jotka ovat peräisin kaupunginsairaala tai alueella toimivasta apteekista. Terveydenhuoltomuseon kokoelmasta WebMusketissa on noin 700 esinettä. Luetteloituja esineitä on noin 1700, luetteloimattomia arviolta 300–500. Terveydenhuoltomuseon kokoelmaan kuuluu jonkin verran vanhoja valokuvia, joiden listaaminen ja digitoiminen on alkutekijöissään.

Tähkä maaseutumuseo

Tähkä maaseutumuseo
Riihilahdentie 11
83100 Liperi
www.liperi-seura.fi

Yhteyshenkilö:
Pentti Kuokkanen
pentti.kuokkanen@pp.inet.fi

Apteekki- ja sairaalamuseo on yksi Tähkän seitsemästä museorakennuksesta. Sairaalamuseon esineistö on peräisin Liperin vanhasta kunnansairaala-alueesta, apteekkimuseon puolestaan Liperin apteekista. Esineiden määrä on noin sata.

Töysän museo, apteekkimuseo

Töysän museo, apteekkimuseo

www.toysa-seura.fi

Yhteyshenkilö:

Tapani Ala-Mutka, Töysä-Seura ry:n puheenjohtaja

puh. 040 728 8007

tapani.ala-mutka@sofisti.fi

Apteekkari Markku Pohjanpalon keräämä esineistö. Luetteloituja esineitä 1083 kpl.